

EESTI PUUVILJA- JA MARJASORDID

ESTONIAN FRUIT AND BERRY CULTIVARS

EESTI PUUVILJA- JA MARJASORDID

ESTONIAN FRUIT AND BERRY CULTIVARS

Koostanud / Compiled by Heljo Jänes, Kalju Kask, Asta-Virve Libek, Krista Tiirmaa, Toivo Univer

Fotod / Photos by Arne Ader, Heljo Jänes, Hedi Kaldmäe, Asta Kask, Jaan Kivistik, Asta-Virve Libek, Harri Poom, Juhani Püttsepp, Krista Tiirmaa ja Toivo Univer

Toimetanud / Edited by Edgar Haak, Kairit Henno, Kersti Kahu, Kalju Kask, Ave Kikas, Kaire-Lea Mällo ja Juhani Püttsepp

Tõlked inglise keelde / English text by Heljo Jänes, Hedi Kaldmäe, Kalju Kask, Asta-Virve Libek, Mall Tamm, Krista Tiirmaa

Välja andnud põllumajandusministeerium

Kujundanud Hele Hanson-Penu / Triip

Trükitud AS Folger Art

ISBN–13: 978–9985–9750–6–0

ISBN–10: 9985–9750–6–5

ISBN–13: 978–9985–9750–7–7 (online)

ISBN–10: 9985–9750–7–3 (online)

Eesti maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituut

Polli aiandusuuringute keskus

Tartu, 2006

Käesolev kataloog pakub teavet Polli aiandusuuringute keskuse sordikollektsioonis olevate Eesti puuvilja- ja marja-sortide kohta. Sorte säilitatakse Polli aedades asuva Eesti taimede geenivaramu ühe osana.

Hoida kodumaiseid sorte kõigepealt Eestis, kus nad on tekkinud – see on meie rahvusvaheline kohustus, mis tuleb Eestis riigi liitumisest bioloogilise mitmekesisuse konventsiooniga.

Meil puuduvad praegu teadmised, missuguseid geene on vanades või praegu kasvatamisest kõrvale jäänud sortides tulevaste põlvkondade sordiloome vajadusteks (näiteks muutuva kliima või taimehaiguste tõttu), seepärast on vaja säilitada ka neid sorte.

Kataloog tutvustab põhjalikumalt soovitusvormimendi sorte ja mõningaid viimasel aastakümnel aretatud perspektiivseid sorte.

Õitsemisaegne külm võib viljapuude õied ära võtta. Kui õied on saanud kahjustada, siis ei tule ka vilju. Igal aastal ei õnnestu kõikide sortide vilju näha.

Mõned Pollis säilitatavate sortide viljapuud on nii noored, et ei kannu veel vilju. Neil põhjustel ei olnud kataloogi tarvis Polli fotoarhiivist võtta kõiki vajalikke pilte. Aitasid Rápina aianduskool, Saare-Tõrvaauigu aiandustalu, Rõhu katsekeskus, Roogoja talu ja Asta Kase koduaed.

Kes tunneb huvi raamatus kirjeldatud sortide koduaias kasvatamise vastu, võiks pöörduda Polli aiandusuuringute keskusesse (tel 433 1443, polli@emu.ee).

Ave Kikas,
Polli aiandusuuringute keskuse juhataja

FOREWORD

This catalogue provides information about fruit and berry cultivars of Estonian origin, preserved in the collections of Polli Horticultural Research Centre. The cultivars maintained in the gardens at Polli form part of the Estonian national plant genetic resources collection.

Preserving the native cultivars first and foremost in Estonia, in the region where they were bred – this is our international obligation, responsibility the Republic of Estonia has taken when joining the Convention on Biological Diversity.

We do not possess enough knowledge about favourable genes present in old or less used cultivars, the genes and traits that could be utilised by breeders of generations to come in breeding programmes that might come up resulting from climate changes or emerging new plant diseases. For this reason the variety of cultivars not actively used in present day production need to be preserved as well.

The catalogue gives more detailed introduction about the cultivars included in the national list of recommended cultivars and some of the prospective cultivars bred during the last decade.

It is rather complicated to take photographs of all the variety of cultivars during one season. The spring frosts occurring during the bloom can damage the flowers in fruit trees, when flowers are damaged there will be no fruits. Some fruit trees from cultivars preserved in the collections at Polli are very young and therefore not bearing fruits yet. For these reasons we did not succeed in finding all the necessary illustrative photographs for the catalogue from our own archive. We are grateful for Röpina Gardening College, Saare-Tõrvaaugu Horticultural Farm, Rõhu Testing Centre, Roogoja Farm and home garden of Asta Kask who all helped us with this.

Further information about growing the cultivars described in the catalogue could be obtained from Polli Horticultural Research Centre (phone + 372 433 1443, polli@emu.ee).

Ave Kikas,
Head of Polli Horticultural Research Centre

Polli aiandusliku uurimisasutuse rajas põllumajandusministeerium 1945. aastal Mulgimaal Karksi vallas. Pollis oli enne sõda töötanud põllutöökool, paik sobis aretustööks kliima ja mullastiku poolest.

Praeguseks kuulub mõnekümne töötajaga Polli aiandusuuringute keskus maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainsituudi koosseisu.

Aretatakse puuvilja- ja marjasorte, viljapuude vegetatiivaluseid, katsetatakse Eestile uusi sorte, uuritakse kasvatustehnoloogiaid, taimekaitset, maheviljelust.

Omaette valdkond on sortide geenivaramu: sortide säilitamine, uurimine ja kasutamine aretustöös.

Aastast 1945 on Pollis aretatud 26 õuna-, 3 pirni-, 19 ploomi-, 1 hapukirsi-, 16 maguskirsi-, 4 maasika-, 6 vaarika-, 2 punase sõstra ja 2 valge sõstra sorti, 13 musta sõstra sorti, 1 karusmarjasort ja 10 õunapuu kloonalust ning valitud 1 pirnipuu seemikalus.

Polli geenivaramus leidub 137 Eesti sorti, sealhulgas 46 õuna-, 7 pirni-, 23 ploomi-, 17 kirsi- ja 44 marjasorti. Kokku on Polli kollektsioonides ligikaudu tuhat puuvilja- ja marjasorti.

The research institution for horticulture at Polli, Karksi commune Viljandi County, was founded in 1945 by the Ministry of Agriculture. Before the World War II there had been an agricultural school at Polli and the location was suitable for the breeding work due to the climatic and soil conditions. Today Polli Horticultural Research Centre is part of the Institute of Agricultural and Environmental Sciences of the Estonian University of Life Sciences and employs around twenty people.

The main areas of activity are breeding of fruit and berry cultivars and fruit vegetative rootstocks, evaluation of introduced cultivars, research on new technologies of fruit and berry cultivating, plant protection and organic gardening.

A separate area of interest is agricultural plant genetic resources: preservation of fruit cultivars, research and utilization in breeding work.

Since 1945 26 apple, 3 pear, 19 plum, 1 sour cherry, 16 sweet cherry, 4 strawberry, 6 raspberry, 1 gooseberry, 2 red currant, 2 white currant and 13 blackcurrant cultivars, 10 apple vegetative rootstocks have been bred and 1 pear seedling rootstock has been selected.

The plant genetic resources collection at Polli harbours 137 cultivars of Estonian origin including 46 apple, 7 pear, 23 plum, 17 cherry and 44 berry cultivars. Altogether the collections of Polli Horticultural Research Centre contain about one thousand fruit and berry cultivars.

Polli aiandusuuringute keskuses säilitatavate Eestis aretatud puuvilja ja marjasortide nimestik 2006. aasta seisuga.

The list of Estonian cultivars in the collections of the Polli Horticultural Research Centre in 2006.

tm –toesemoodustaja/steambuilder

sE – soovitusortimendis Eestis/list of recommended cultivars in Estonia

sL – soovitusortimendis Lätis/list of recommended cultivars in Latvia

ÕUNAD / APPLES

Aamisepa 14 (aretaja/breeder Julius Aamisepp), Aia Ilu (Aleksander Siimon, tm), Banaanõun (Aleksander Siimon), Eerika (Uno Kivistik), Kaari (Kalju Kask), Kaimo (Kalju Kask), Kaja (Aleksander Siimon, sE), Karamba (Kalju Kask, sL), Karksi Renett (maasort/landrace, sE), Kasper (Asta Kask), Katre (Kalju Kask, sE), Kiir (Aleksander Siimon), Kikitriinu (Kalju Kask), Koidurennett (Aleksander Lange), Koit (Aleksander Siimon, sE), Koonik (Asta Kask), Kramerituviõun (Otto Kramer, sE), Krista (Kalju Kask, sE), Kuku (Kalju Kask, sE), Laulutaat (Uno Kivistik), Lembitu (Aleksander Siimon, Kalju Kask), Lemmikõun (Aleksander Siimon), Liivika (Kalju Kask), Maimu (Aleksander Siimon), Meelis (Aleksander Siimon), Mõnu (Uno Kivistik), Paide Taliõun (maasort/landrace), Polli Kaunitar (Aleksander Siimon), Põltsamaa Taliõun (maasort/landrace, sE), Raeda 1003 (Jaan Raeda), Raeda 1048 (Jaan Raeda), Raeda Suviõun (Jaan Raeda), Reuno (Uno Kivistik), Ritka (Kalju Kask), Roogovka (Uno Kivistik), Rusikaõun (Jaan Raeda), Saku (Uno Kivistik), Salla (Uno Kivistik, sE), Sidrunkollane Taliõun (Aleksander Siimon,

tm), Suislepp (maasort/landrace, sE), Sõstraroosa (Jaan Raeda, Jaan Jürgenson), Sügisdessertõun (Aleksander Siimon, sE, sL), Sügisrõõm (Uno Kivistik), Taavi (Uno Kivistik), Talipirnõun (maasort/landrace), Talvenauding (Aleksander Siimon, sE, sL), Talverõõm (Uno Kivistik), Tellissaare (Jaan Tellisaar, sE, sL), Tiina (Aleksander Siimon, Kalju Kask, sE, sL), Treboux Sämpling (Pärnu Tuviõun) (Jules Treboux, sE), Vahur (Aleksander Siimon), Veinõun (Uno Kivistik).

PIRNID / PEARS

Järve (Johannes Järv), Kadi (Kalju Kask), Kägi Bergamott (Jüri Kägi, tm), Lutsu Võipirn (Johan Luts), Pepi (Kalju Kask, Aleksander Siimon, sE, sL), Polli Punane (Kalju Kask), Seiu (Aleksei Aav, sE).

PLOOMID / PLUMS

Amitar (Arthur Jaama, Eevi Jaama), Ave (Arthur Jaama, Eevi Jaama, sE, sL), Hiiu Sinine (maasort/landrace), Julius (Julius Eslon, Arthur Jaama, sE, sL), Kadri (Arthur Jaama, Eevi Jaama, sE), Karksi (Julius Eslon), Liisu (Arthur Jaama, Eevi Jaama, sE), Märjamaa (maasort/landrace, sE), Noarootsi Punane (maasort/landrace, sE), Norgen (Arthur Jaama, Eevi Jaama), Polli Munaploom (Julius Eslon), Polli Varane (Arthur Jaama, Eevi Jaama), Polli Viljakas (Julius Eslon, Arthur Jaama), Pärnu Sinine (maasort/landrace), Radiolus (Arthur Jaama, Eevi Jaama), Sargen (Arthur Jaama, Eevi Jaama), Suhkruploom (Julius Eslon, sE), Suur Tõll (Arthur Jaama, Eevi Jaama), Tamme Sinine (maasort/landrace), Tartu Punane (Aleksander Kurvits), Vikana (Arthur Jaama, Eevi Jaama), Vilmitar (Arthur Jaama, Eevi Jaama), Vilnor (Arthur Jaama, Eevi Jaama).

MAGUSKIRSID / SWEET CHERRIES

Anu (Heljo Jänes), Arthur (Arthur Jaama, Eevi Jaama, sE, sL), Elle (Heljo Jänes, Arthur Jaama, Eevi Jaama, sE), Ene (Heljo Jänes, Arthur Jaama, Eevi Jaama), Irma (Heljo Jänes, Arthur Jaama, Eevi Jaama), Karmel (Kalju Kask, sE), Kaspar (Kalju Kask), Meeliika (Kalju Kask, Johan Eichfeld, sE, sL), Mupi (Kalju Kask, sE), Norri (Kalju Kask, Johan Eichfeld, sE, sL), Piret (Kalju Kask), Polli Murel (Arthur Jaama, Eevi Jaama, sE), Polli Rubiin (Arthur Jaama, Eevi Jaama, sL), Tontu (Kalju Kask), Tõmmu (Arthur Jaama, Eevi Jaama).

HAPUKIRSID / SOUR CHERRIES

Jagoli (Arthur Jaama, Eevi Jaama), Nõmme Liivakirss (maasort/landrace).

MAASIKAD / STRAWBERRIES

Edu (Johannes Parksepp, Nikolai Murri), Helean (Johannes Parksepp), Siimoni 47 (Aleksander Siimon).

VAARIKAD / RASBERRIES

Aita (Johannes Parksepp, Asta-Virve Libek), Alvi (Johannes Parksepp, Asta-Virve Libek), Espe (Johannes Parksepp), Helkal (Johannes Parksepp, sE, sL), Siveli (Johannes Parksepp), Tomo (Johannes Parksepp, sE, sL).

MUSTAD SÕSTRAD / BLACK CURRANTS

Albos (Johannes Parksepp), Almo (Asta-Virve Libek), Anneke (Johannes Aamisepp, Valve Jaagus), Ats (Asta-Virve Libek), Elo (Asta-Virve Libek), Karri (Asta-Virve Libek), Moka (Johannes

Parksepp), Mulgi Must (Johannes Parksepp), Musti (Johannes Parksepp), Polli Pikk-kobar (Johannes Parksepp, Julius Eslon, Niina Kravtseva, Zoja Zotova), Uus Must (Johannes Parksepp, Julius Eslon, Niina Kravtseva, Zoja Zotova), Varmas (Johannes Parksepp, Asta-Virve Libek, sE).

PUNASED SÕSTRAD / RED CURRANTS

Krameri Punane (Johannes Parksepp/Otto Kramer), Kurvitsa 4 (Aleksander Kurvits).

VALGED SÕSTRAD / WHITE CURRANTS

Hele (Johannes Parksepp, Asta-Virve Libek, sE, sL), Valko (Johannes Parksepp, Asta-Virve Libek).

KARUSMARJAD / GOOSEBERRIES

Aamisepa 93 (Julius Aamisepp), Aamisepa 329 (Julius Aamisepp), Aamisepa 563 (Julius Aamisepp), Aamisepa Viljakas (Julius Aamisepp, Valve Jaagus), Jaanike (Julius Aamisepp), Polli Esmik (Johannes Parksepp, Nikolai Murri, sE), Rae 1 (Jaan Raeda).

JÕHVIKAD / CRANBERRIES

Kuresoo (Henn Vilbaste, sE), Maima (Juta Vilbaste, sE), Nigula (Henn Vilbaste, sE), Soontagana (Juta Vilbaste, sE), Tartu (Henn Vilbaste, sE), Virussaare (Juta Vilbaste, sE).

Õunapuu kloonalused/apple vegetative rootstock

E 19, E20 (sE), E28, E53 (sE), E56 (sE), E75 (kõik/all Jakob Palk).

ÕUNAD	9	Tiina.....	37	Suur Töll.....	64	MUSTAD SÕSTRAD	95
Aia Ilu.....	11	Treboux Sämling		Vilmitar.....	65	Albos.....	97
Kaari.....	12	(Pärnu tuviõun).....	38	MAGUSKIRSID	67	Almo.....	98
Kaimo.....	13	Vahur.....	39	Anu.....	69	Ats.....	99
Kaja.....	14	Veiniõun.....	40	Arthur.....	70	Elo.....	100
Karamba.....	15	PIRNID	41	Elle.....	71	Karri.....	101
Karksi Renett.....	16	Järve.....	43	Ene.....	72	Mulgi Must.....	102
Kasper.....	17	Kadi.....	44	Irma.....	73	Varmas.....	103
Katre.....	18	Karmla.....	45	Karmel.....	74	VALGED SÕSTRAD	105
Kikitriinu.....	19	Kurvitsa Lemmik.....	46	Kaspar.....	75	Hele.....	107
Koit.....	20	Kägi Bergamott.....	47	Meelika.....	76	Valko.....	108
Krameri Tuviõun.....	21	Lutsu Võipirn.....	48	Mupi.....	77	KARUSMARJAD	109
Krista.....	22	Pepi.....	49	Piret.....	78	Polli Esmik.....	111
Kuku.....	23	Polli Punane.....	50	Polli Murel.....	79	JÕHVIKAD	113
Lembitu.....	24	Seiu.....	51	Tontu.....	80	Kuresoo.....	116
Liivika.....	25	PLOOMID	53	HAPUKIRSID	81	Maima.....	117
Meelis.....	26	Ave.....	55	Nõmme Liivakirss.....	83	Nigula.....	118
Paide Taliõun.....	27	Julius.....	56	MAASIKAD	85	Soontagana.....	119
Põltsamaa Taliõun.....	28	Kadri.....	57	Helean.....	87	Tartu.....	120
Salla.....	29	Liisu.....	58	VAARIKAD	89	Virussaare.....	121
Sidrunkollane Taliõun.....	30	Märjamaa.....	59	Aita.....	91		
Suislepp.....	31	Noarootsi Punane.....	60	Alvi.....	92		
Sügisdessertõun.....	32	Polli Munaploom.....	61	Helkal.....	93		
Sügisrõõm.....	33	Polli Viljakas.....	62	Tomo.....	94		
Taavi.....	34	Suhkruploom.....	63				
Talvenauding.....	35						
Tellissaare.....	36						

ÕUNAD
APPLES

AIA ILU

Aretanud Aleksander Siimon Pollis. Valitud kultuursordi seemikute hulgast 1945. aastal.

Sügissort. Viljade tarbimisaeg septembris. Sobib hästi kuivatamiseks ja kompotiks.

Vili suur või väga suur, ümmargune kuni tömpkooniline, vähemärgatavate kantidega. Põhivärvus rohekaskollane, üksikud viljad nõrga punase kattevärvusega. Viljaliha kollakasvalge, keskmise tihedusega, mahlane, magushapu.

Puu on keskmise kasvuga, hakkab noorelt vilja kandma ja on saagikas. Väga talvekindel. Viljad nakatuvad kärntõppe keskmisel määral.

'Aia Ilu' is bred by Aleksander Siimon. Seedling of unknown parent was selected in 1945.

Autumn-season. The consumption period is in September. Processing cultivar for compote and dried apple slices.

Fruits large to very large, globose, slightly ribbed. The ground colour is greenish yellow, a few fruits are covered with a weak red blush. The flesh is yellowish white, with medium firmness, juicy, subacid.

Tree moderately vigorous, precocious and productive, but have has the tendency to biennial bearing. Trees are completely winter hardy and with low susceptibility to scab.

KAARI

Aretanud Kalju Kask Pollis. Kasvatatud vabalt tolmelnud 'Antonovka' seemnest (1967). Sordiks vormistatud ja sordikaitse alla võetud 2003.

Talisort. Tarbimisaeg sügisel või talve algupoolel.

Vili keskmise suurusega, ümmargune või laimunajas. Põhivärvus valkjaskollane, kattevärvus varieeruva tugevusega punane, tugevamate triipudega. Viljaliha valge, tihe, mahlane, hapukasmagus. Lauaõun.

Puu on saagikas, hakkab varakult vilja kandma. Hea talvekindlusega. Haiguskindlus keskmine või hea.

'**Kaari**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask. It is grown from the seed of open pollinated (1967) 'Antonovka'. Registered and protected in 2003.

Winter season cultivar: can be stored until middle winter or consumed already in autumn.

Fruit is of medium size, ovoid or somewhat broader. The skin light yellow, overspread with red. The flesh is white, juicy, sweet and sour.

Tree is precocious, a good bearer. Shoots grow at a good angle from the stem and confirm strongly. Winter hardy. Disease resistance is medium or good.

KAIMO

Aretanud Kalju Kask Pollis. Aastal 1982 ristatud 'Cortland' × seemik L8. Sordiks vormistatud ja kaitse alla võetud 2003.

Sügissort. Tarbimisaeg septembrist novembrini.

Vili keskmise suurusega, ümmargune. Põhivärvus valkjaskollane. Punane kattevärvus kogu vilja pinnal või osal sellest. Viljaliha valge, mahlane, magusa maitsega. Lauaõun.

Puu hakkab varakult vilja kandma, peamiselt kannab rõngaskoktel. Talvekindlus hea. Haiguskindlus keskmine.

'**Kaimo**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask. The cross 'Cortland' × seedling L8 was made in 1982. Registered and protected in 2003.

Autumn season cultivar: consumption from September to November.

Fruit is of medium size, globose. The skin is light yellow, over-spread with red. The flesh is white, juicy, with a sweet taste.

Tree is precocious, good bearer. Winter hardy. Disease resistance is medium.

KAJA

Aretanud Aleksander Siimon Pollis. Aastal 1947 ristatud 'Liivi Kuldrenett' × 'Suislepp'.

Sügissort. Vili valmib septembris, säilib kuu aega.

Vili keskmise suurusega, piklikovaalne, ribiline, madalate kantidega, valkjaskollane põhivärvus enamasti kattevärvusega. Viljaliha kollakasvalge, mahlane, hapukasmagusa maitsega, meeldivalt vürtsikas. Lauaõun.

Puu on mõõduka kasvuga, moodustab ümmarguse võra. Hakkab varakult vilja kandma. Rahuldava talvekindlusega. Tüvesid võib tabandada viljapuu-tüevähk. Sobib kasvatamiseks kodus aedades. Kärntõbe esineb vähe.

'**Kaja**' is bred by Aleksander Siimon. The cross 'Liivi Kuldrenett' × 'Suislepp' was made in 1947.

Autumn-season cultivar: ripens in September and can be stored about one month.

Fruit is of medium size, ovate, ribbed. The colour is whitish yellow, without overcolor. The skin is slightly shining, smooth. The flesh is soft, yellowish white, juicy, with subacid flavour. Fruit is sensitive to bruising. Dessert apple. Low susceptibility to apple scab.

Tree is of medium vigour, round-topped, precocious, moderately winter hardy. Cultivar for growing in home orchards.

KARAMBA

Aretanud Kalju Kask Pollis. Aastal 1969 ristatud 'Talvenauding' × 'Cortland'. Sordiks vormistatud ja kaitse alla võetud 2001.

Sügissort. Tarbimisaeg oktoobrist detsembrini.

Vili keskmise suurusega, kuid võib jääda ka väheldaseks. Kuju ümmargune või laimunajas. Põhivärvus rohekaskollane, tugev punane kattevärvus kogu vilja pinnal või osal sellest. Viljaliha rohekasvalge, pehme, magusa maitsega. Lauaõun.

Puu hakkab varakult vilja kandma ja on saagikas. Hea väljumisnurgaga võraoksad kinnituvad tugevasti tüvele. Kannab peamiselt rõngasokstel. Talvekindlus hea. Haiguskindlus hea.

'Karamba' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask. The cross 'Talvenauding' × 'Cortland' was made in 1969. Registered and protected in 2001.

Autumn season cultivar: consumption from October to December.

Fruit is of medium size, globose or short ovoid. The skin is greenish yellow, overspread with red totally or partly. The flesh is greenish white, soft, sweet. Table apple.

Tree is precocious, good bearer. Shoots grow in good angle from the stem and confirm strongly. Winter hardy. Disease resistance is good.

KARKSI RENETT

Maasort. Sordi emapuu kasvas Viljandimaal Karksi vallas Remsi talus. Sorti hakati paljundama 1930. aastail, suuremal määral pärast 1970. aastat.

Talisort. Tarbimisaeg detsembrist märtsini või ka kauem.

Vili keskmise suurusega, laiümmargune. Põhivärvus rohekas-kollane, kattevärvus kas puudub või esineb üksikute laikudena. Viljaliha rohekasvalge, tihe, mahlane, magushapu maitsega.

Puu on tugeva kasvuga, tiheda ümara võraga. Vilja hakkab kandma hilja, peamiselt viljaraagudel ja rõngasokstel. Talvekindlus hea. Viljad nakatuvad kärntõppe vähesel määral, kuid lehed tugevasti.

'Karksi Renett' Landrace. The original tree grew in the southern part of the Viljandi county. Few trees were propagated already in the 1930s. Wide interest in the cultivar arose after the 1970s.

Winter season cultivar: consumption period lasts from December to March, or longer.

Fruit is of medium size, flat globose. The ground colour is greenish yellow, the overcolour is absent or is diffusely red and covers a small part of the apple. The flesh is greenish white, firm, juicy, sweet and sour. Fruits are rather resistant to apple scab.

Tree is vigorous, dense, round-topped, starts to bear late. Winter hardy.

KASPER

Aretanud Asta Kask Märjamaalt. Pärineb sordiseemnete 1970. aastate külvist. Sordiks vormistatud aastal 2000.

Suvisort. Vili valmib augustis. Säilib rohkem kui kuu aega.

Vili keskmise suurusega, munajas. Põhivärvus rohekaskollane, hajusalt laiali valgunud triibuline puna katab kolmandiku vilja pinnast. Viljaliha rohekasvalge, roosakate soonekestega, keskmise tihedusega, mahlane, magushapu. Lauaõun.

Puu on keskmise kasvutugevusega, ümara võraga. Võraokste väljumisnurk hea. Esialgsetel andmetel on sort varaviljakas, suure saagikusega ja talvekindel.

'Kasper' is bred by Asta Kask. The seed of unknown parents was gathered in the 1970s. Registered in 2000.

Summer cultivar: ripens in August, can be stored more than a month.

Fruit is medium, conical. The skin is greenish yellow, over-spread partly with red stripes. The flesh is greenish white, pink under the skin, of medium firmness, juicy, sweet and sour. The table apple.

Tree is medium vigorous, round-topped, with good crontch angles, precocious, good bearer. Winter hardy.

KATRE

Aretanud Kalju Kask Pollis. Aastal 1982 ristatud 'Tiina' × seemik L8. Sordiks vormistatud ja kaitse alla võetud 2001.

Talisort. Säilib kuni kevadeni.

Vili keskmise suurusega või suur, ümmargune, mõne madala kandiga. Põhivärvus rohekaskollane või rohekas. Punane trüpsuline kattevärvus katab kogu vilja pinda või osa sellest. Viljaliha rohekasvalge, tihe, mahlane, magus-hapu maitsega. Lauaõun.

Puu hakkab varakult vilja kandma ja on saagikas. Kannab peamiselt rõngasokstel. Talvekindlus väga hea. Haiguskindlus hea.

'Katre' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask. The cross 'Tiina' × seedling L8 was made in 1982. Registered and protected in 2001.

Winter season cultivar: can be stored until spring.

Fruit is of medium size or large, globose. The skin is greenish yellow, overspread with red totally or partly. The flesh is white, firm, sweet and sour, juicy. The taste is good.

Tree is precocious, a good bearer. Winter hardiness is very good. Disease resistance is good.

KIKITRIINU

Aretanud Kalju Kask Pollis. Aastal 1978 ristatud 'Tiina' × 'Talipirnõun'. Sordiks vormistatud ja kaitse alla võetud 2003.

Sügis- ja talisort. Tarbimisaeg oktoobrist veebruarini.

Vili keskmise suurusega, laimunajas. Põhivärvus rohekas-kollane. Roosakaspruun kattevärvus nõrk, katab poole vilja pinnast. Viljaliha rohekasvalge, tihe, mahlane, magus, vürtsikas. Lauaõun.

Puu on saagikas. Hea väljumisnurgaga võraoksad kinnituvad tugevasti tüvele. Hakkab varakult vilja kandma, peamiselt rõngasokstel. Talvekindlus hea. Haiguskindlus hea.

'**Kiktriinu**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask. The cross 'Tiina' × 'Talipirnõun' was made in 1978. Registered and protected in 2003.

Autumn and winter season cultivar: consumption from October until February.

Fruit is of medium size, short globose conical. The skin is greenish yellow, half overspread with light pink red. The flesh is white, firm, juicy, sweet. The taste is very good.

Tree is precocious, a good bearer. Shoots grow at a good angle from the stem and confirm strongly. Winter hardy. Disease resistance is good.

KOIT

Aretanud Aleksander Siimon Pollis. 'Suislepa' seemik 1947. aasta vabast tolmlemisest.

Sügisort. Viljade tarbimisaeg septembrist detsembrini.

Vili keskmise suurusega, ümmargune või tõmpkooniline, valkjaskollane, kattevärvuseks roosakas marmoreeringuga sarnanev puna. Viljaliha kollakasvalge, keskmise tihedusega, mahlane, magushapu. Lúaõun.

Puu on tugeva kasvuga ja moodustab laiuva võra, vilja hakkab kandma alates kuuendast aastast pärast istutamist, hiljem on suure saagikusega. Talvekindel. Viljad nakatuvad kärntõppe keskmisel määral.

'**Koit**' is bred by Aleksander Siimon. It is grown from the seed of open pollinated (1947) 'Suislepp'.

Autumn season cultivar: September – December.

Fruit is of medium size, globose or oblong conical, whitish yellow ground colour covered to a small or a large extent with a pink mottled flush. The flesh is yellowish white, medium firm, juicy, subacid. Medium susceptible to scab. A dessert apple.

Tree is vigorous, spreading, starts to bear late and moderately productive. Winter hardy.

KRAMERI TUVIÕUN

Aretanud Järvamaa talupidaja perest pärit Otto Kramer Tallinnas. Valitud 'Leedu Pepini' vabatoimlemise seemikutest 1930. aastatel.

Talisort. Tarbimisaeg oktoobrist jaanuarini.

Vili keskmise suurusega, varieeruva kujuga, kantidega. Põhivärvus helekollane, kattevärvuseks täpiline puna. Viljaliha kollakasvalge, peeneteraline, mahlane, magushapu. Lauaõun.

Puu on keskmise kasvuga, moodustab ümmarguse, vane-mas eas rippuvate okstega võra, hakkab kandma noorelt. Talvekindlus keskpärane. Viljad nakatuvad kärntõppe vähesel määral.

'**Krameri Tuviõun**' is bred by Otto Kramer. Seedling of open-pollinated 'Pepinka Litowska' from the 1930s.

Winter season cultivar: consumption from October to February.

Fruit is of medium size, not uniform, truncate conical to long conical, ribbed. The ground colour is light yellow, the overcolour is mottled blush. The flesh is yellowish white, juicy, fine textured, subacid. Little susceptible to apple scab.

Tree is medium vigorous, round-topped, weeping, precocious, moderately winter hardy.

KRISTA

Aretanud Kalju Kask Pollis. Pärineb seemiku L25 vabast tolmlemisest saadud seemne (1978) külvist. Sordiks vormistatud ja kaitse alla võetud 2001.

Sügisort. Tarbimisaeg septembrist detsembrini. Heas külmhoidlas säilib talve keskpaigani.

Vili keskmise suurusega, ümmargune või laiümmargune, väga ühtlase kujuga. Põhivärvus valkjaskollane. Punane kattevärvus esineb kuni poolel vilja pinnast. Viljaliha valge, tihe, mahlane, magushapu. Lauaõun.

Puu hakkab varakult vilja kandma ja on saagikas. Hea väljumisnurgaga võraoksad kinnituvad tugevasti tüvele. Kannab peamiselt rõngasokstel. Talvekindlus keskmine. Haiguskindlus hea. Kärntövest nakatub vähe. Seetõttu on sobiv sort maheviljeluses.

'Krista' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask. It was grown from the seed of the open pollinated (1978) seedling of L25. Registered and protected in 2001.

Autumn season cultivar. However, in a good storehouse it can be kept until March.

Fruit is of medium size, round, very uniform. The skin is light yellow, overspread with red. The flesh is yellow-white, hard, juicy, sweet and sour, the shipping quality is good.

Tree is precocious, a good bearer. Shoots grow at a good angle from the stem and confirm strongly. Medium winter hardy. Disease resistance (including scab) is very good. Suitable in organic gardening.

KUKU

Aretanud Kalju Kask Pollis. Aastal 1986 ristatud 'Cortland' × mariõunapuu tüüpi kärntõvekindel seemik nr 23. Sordiks vormistatud 2004.

Sügisort. Eesti soovitusvormimendis salatiõunana, alates 2005.

Vili veidi piklik, punane, kaalub 20 grammi ringis. Viljal on karikas. Viljaliha tugev, mahlane, magushapu. Lätis tehtud uurimiste ja katsetootmise alusel annab kõrgeima maitse- ja välimushindega mahla. Sobiv toitude kaunistamiseks.

Puu hakkab varakult vilja kandma ja on saagikas, nõrgapoolse kasvuga, oksad vajuvad allapoole looka. Talve- ja haiguskindlus hea.

'**Kuku**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask. The cross 'Cortland' x seedling 23 was made in 1986. Registered in 2004.

Autumn season cultivar: recommended for decorating meat dishes.

Fruit is small (20 g), elongated, the skin is red coloured. The flesh is firm, sweet and sour. Good for producing a very tasty juice.

Tree is precocious, good bearer, weakly growing, with downward bending branches. Good winter hardiness and disease resistance.

LEMBITU

Aretanud Aleksander Siimon ja Kalju Kask Pollis. Aastal 1946 ristatud 'Liivi Kuldrenett' x 'Wealthy'.

Sügissort. Vili valmib septembris ja säilib novembrini.

Vili keskmine kuni suur, tõmpkooniline, märgatavad kandid üle vilja. Rohekaskollast põhivärvust katab päiksepoolsel küljel örn triibuline puna. Viljaliha kollakasvalge, keskmise tihedusega, magushapu maitsega.

Puu on tugeva kasvuga, moodustab ümmarguse võra. Hakkab varakult vilja kandma ja on saagikas. Talvekindlus keskmine. Suhteliselt vastuvõtlik viljapuu-seenvähile. Kärntõvekindlus keskmine.

'**Lembitu**' is bred at the Polli Horticultural Research Center by Aleksander Siimon and Kalju Kask. The cross 'Liivi Kuldrenett' x 'Wealthy' was made in 1946.

Autumn season cultivar: until November.

Fruit is of medium size or bigger, oblong conical, ribbed. The skin is greenish yellow. The major part of fruit, exposed to the sun, is covered blush with weakly defined red stripes. The flesh is whitish yellow, medium firm, subacid. Medium susceptibility to scab.

Tree is vigorous, round-top, precocious, a good bearer. Winter hardiness is intermediate.

LIIVIKA

Aretanud Kalju Kask Pollis. Aastal 1983 ristatud seemikud L8 × L25. Sordiks vormistatud 2004.

Talisort. Tarbimisaeg oktoobrist märtsini.

Vili keskmise suurusega, varieeruva kujuga (munajas, piklik). Põhivärvus rohekas- või valkjaskollane. Kattevärvus esineb väiksemal osal õuna pinnast kas erksa või nõrga punana. Viljaliha rohekasvalge, tihe, mahlane, magushapu. Lauaõun.

Puu on saagikas. Hea väljumisnurgaga võraoksad kinnituvad tugevasti tüvele. Hakkab varakult vilja kandma, peamiselt rõngasokstel. Talvekindlus hea. Haiguskindlus (sealhulgas kärntõve suhtes) hea. Seetõttu sobib ka maheviljelusse.

'Liivika' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask. The cross between the seedlings L8 × L25 was made in 1983. Registered as cultivar in 2004.

Winter cultivar: stores until March. However, the fruits are marketable since October.

Fruit is of medium size, ovoid, but the shape is variable. The skin is greenish yellow, with bright or, in some years, weak red overcolour on one side. The flesh is greenish white, medium hard, juicy, sweet and sour, very tasty.

Tree is precocious, a good bearer. Shoots grow at a good angle from the stem and confirm strongly. Winter hardy. Disease resistance is good. Suitable in organic gardening.

MEELIS

Aretanud Aleksander Siimon Pollis. Aastal 1946 ristatud 'Borovinka' × 'Tallinna Pirnõun'.

Talisort. Vili valmib oktoobris ja säilib märtsini.

Vili keskmisest suurem, lametõmpkooniline. Põhivärvus rohekaskollane, suuremas osas kaetud pruunika triibulise punaga. Viljaliha rohekasvalge, üsna tihe, mahlane, magus-hapu. Lauaõun.

Puu on keskmise kasvutugevusega, moodustab laiuva võra, kuid on hapra puiduga. Hakkab varakult vilja kandma ja on hea saagikusega. Talvekindlus hea. Mõnel aastal üsna vastuvõtlik kärntõvele.

'**Meelis**' is bred by Aleksander Siimon. The cross was made in 1946: 'Borovinka' × 'Tallinna Pirnõun'.

Winter season cultivar: October – March.

Fruit is over medium size, oblate. The greenish yellow ground colour is covered with brownish flush with stripes. The flesh is greenish white, with medium firmness, juicy, sweet-sourish. Rather susceptible to apple scab in the years of advantageous spreading of the disease.

Tree is of medium size, spreading, precocious, productive and winter hardy. Limbs are brittle and thereby easily breaking under a big crop.

PAIDE TALIÕUN

Maasort. Emapuu kasvas Paide linnas, Pikk tänav 49 aias. Sorti hakati levitama juba aastast 1899.

Talisort. Tarbimisaeg novembrist maini.

Vili keskmise suurusega, lameümmargune, pisut ebasümmetriline. Põhivärvus rohekaskollane, suuremal osal vilja pinnast punase triibulise kattevärvusega. Viljaliha kollakasvalge, peeneteraline, magushapu. Lauaõun.

Puu on tugeva kasvuga, moodustab ümmarguse võra. Saagikus keskmine. Talvekindel. Viljad nakatuvad kärntõppe keskmisel määral.

'Paide Taliõun' is a landrace. The original tree grew in the town of Paide. The interest in cultivating arose at the end of the 19th century.

Winter season cultivar: can be stored until spring.

Fruit is of medium size, oblate and slightly lopsided. The ground colour is greenish yellow, striped red overcolour covers most part of the apple. The flesh is yellowish white, subacid. Medium susceptibility to apple scab.

Tree is vigorous, round-headed and dense, moderately productive. Winter hardy.

PÕLTSAMAA TALIÕUN

Maasort. Sordi emapuu kasvas Põltsamaal. Paljundama hakati 1930. aastail.

Talisort. Tarbimisaeg novembrist jaanuarini.

Vili keskmise suurusega, ümarkooniline, lamedate kantidega. Põhivärvus rohekaskollane, kattedvärvus õrna punana. Viljaliha kollakasvalge, keskmise tihedusega, mahlane, maheda hapukasmagusa maitsega. Lauaõun.

Puu on tugeva kasvuga, vanemas eas laiuva võraga. Noorena väikese, hiljem suure saagikusega, keskmise talvekindlusega. Viljad nakatuvad kärntõppe vähesel määral ja neile võib kergesti tekkida korkkude.

'Põltsamaa Taliõun' is a landrace. The original tree grew in the town of Põltsamaa, and it was started to propagate in the 1930s.

Winter season cultivar: consumption from November to January.

Fruit is of medium size, round conical, lopsided. The ground colour is greenish yellow, the overcolour is brownish red blush and covers a smaller part of the apple. The flesh is yellowish white, with medium firmness, juicy, with a mild sweet and sour taste.

Tree is vigorous, spreading, mature trees are productive. Moderately winter hardy.

SALLA

Aretanud Uno Kivistik, kes valis 1956. aastal Räpinast toodud õunapuu pookealuste hulgast vormi, mille viljad tundusid maitsvad. Sordiks vormistati 1999.

Sügissort. Sobib kompoti valmistamiseks ja marineerimiseks.

Vili väike (kuni 10 g), laiümmargune. Põhivärvus kollane. Kattevärvus puudub. Viljaliha kollane, hapukasmagusa maitsega.

Puu on mõõduka kasvuga, suure saagikusega, talvekindel.

'Salla' is bred by Uno Kivistik. The cultivar selected due to tasty fruits from apple rootstocks brought from Räpina in 1956. Registered in 1999.

Autumn season cultivar: good for compote.

Fruit is small (10 g), flat globose. The ground colour yellow, without overcolour. The flesh is yellow, sour and sweet.

Tree is moderately vigorous, productive. Winter hardy.

SIDRUNKOLLANE TALIÕUN

Aretanud Aleksander Siimon Pollis. Aastal 1946 ristatud 'Antonovka' x 'Åkerö'.

Talisort. Koristatakse septembri keskel, Lõuna-Eestis sageli augusti kolmandal dekaadil. Tarbimisaeg oktoobrist veebruarini.

Vili keskmine või suur, piklikovaalne, madalate kantidega. Põhivärvus kollakasroheline, kattevärvus puudub. Viljaliha rohekaskollane, mahlane, maheda võrtsika magushapu maitsega, tugeva aroomiga. Viljad varisevad kergesti.

Puu on tugeva kasvuga, püstise hõreda võraga. Okste hargnemisnurk tugev, kuid oksad on haprad ja murduvad kergesti suure saagi all. Hakkab varakult kandma ja on hea saagikusega. Talvekindel. Viljad haigestuvad kärntõppe keskmisel määral.

'**Sidrunkollane Taliõun**' is bred by Aleksander Siimon. Hybrid of 'Antonovka' x 'Åkerö' in 1946.

Winter season cultivar: October – February.

Fruit medium to large, ovate, ribbed. Yellowish green fruits have no overcolour. The flesh is greenish yellow, juicy, with a mild spicy subacid taste, strongly aromatic. Fruits drop rather easily. Medium susceptibility to apple scab.

Tree is vigorous, precocious, well productive, the upright spreading sparse crown. Shoots grow at a good angle from the stem, in spite of that they have brittle, easily breaking limbs. Winter hardy.

SUISLEPP

Eesti maasort, pärineb arvatavasti 18. sajandist. Algpuu arvatakse olevat kasvanud Suislepa mõisa aias.

Suvisort. Tarbimisaeg augusti lõpust oktoobrini.

Vili keskmine, ümmargune, viie madala kandiga. Põhivärvus kollakasvalge, kaetud marmorja punaga. Viljaliha valge, selles leidub roosasid triipe ja laike. Magushapu.

Puu on tugeva kasvuga, ümmarguse võraga, keskmise saagikusega. Okste hargnemisnurk terav, oksad haprad. Talvekindlus hea. Võrdlemisi vastuvõtlik kärntõvele ja puuviljamädanikule.

'Suislepp' is a landrace and it was formed in the 18th century.

It is supposed that the original tree grew in the Suislepa landed estate in Southern Estonia.

Summer season cultivar: consumption period lasts from the end of August up to October.

Fruit is medium, globose, with five low ribs. The skin is yellowish white, overspread partly with red spots. The flesh is white, with pink stripes, subacid. Rather susceptible to scab and brown rot.

Tree is vigorous, round-topped, medium productive. The shoots grow at a sharp angle from the stem and they have brittle, easily breaking limbs. Winter hardiness is intermediate.

SÜGISDESSERTÕUN

Aretanud Aleksander Siimon Pollis. Aastal 1946 ristatud 'Antonovka' x 'Wealthy'.

Sügissort. Valmib septembris ja säilib novembrini.

Vili keskmise suurusega kuni suur, ümmargune kuni tõmpkooniline, vaevumärgatavate kantidega. Põhivärvus helekollane, päiksepoolel küljel tugev roosakatriibuline puna. Viljaliha kollakasvalge, keskmise tihedusega, mahlane, omapärase hapukasmagusa vürtsise maitsega. Lauaõun.

Puu on keskmise kasvutugevusega ja moodustab hõreda laiuva võra. Talvekindlus rahuldav. Võrdlemisi vastuvõtlik kärntõvele ja puuviljamädanikule.

'**Sügissertõun**' is bred by Aleksander Siimon. The cross was made in 1946: 'Antonovka' x 'Wealthy'.

Autumn season cultivar: September – November.

Fruit is of medium size, globose to globose conical. The greenish yellow ground colour is covered with blushed pink with stripes. The flesh is yellowish white, with medium firmness, juicy, with a good spicy subacid taste. Susceptible to apple scab and brown rot.

Tree is medium vigorous, spreading, with a sparse crown. Winter hardiness is medium or low.

SÜGISRÕÕM

Aretanud Uno Kivistik. Algpuu kasvab Harjumaal Karla külas Roogoja talus. Pärineb 1956. aastal vabalt tolmelnud 'Leedu Pepini' seemnete külvist. Sordiks vormistatud 1999.

Sügissort. Säilib oktoobrist jaanuarini.

Vili keskmise suurusega, piklikmunajas, põhivärvus valkjaskollane, kaetud erksa punase katevärvusega. Viljaliha tihe, peeneteraline, mahlane, magushapu. Lauaõun.

Puu on keskmise kasvuga, laiuva võraga. Hakkab varakult vilja kandma ja on saagikas. Talvekindel.

'Sügisrõõm' is bred by Uno Kivistik. The original tree is growing in the farmstead orchard of Roogoja in Harjumaa county. It was grown from the seed of the open pollinated (1956) seedling of 'Pepinka Litowska'. Registered as cultivar in 1999.

Autumn season cultivar: consumption from October to February.

Fruit is of medium size, ovate. Whitish yellow ground colour is covered with light red. The flesh is firm, juicy, sweet and sour. Table apple.

Tree is medium vigour, spreading, precocious, productive. Winter hardy.

TAAVI

Aretanud Uno Kivistik. Algpuu kasvab Harjumaal Karla külas Roogoja talus. Kasvatatud vabalt tolmelnud (1959) 'Anis Krasnõi' seemnest. Sordiks vormistatud 1999.

Sügis- ja talisort. Viljad valmivad septembris, säilivad veebruarini.

Vili keskmisest väiksem, ümarkooniline, märgatavate kantidega. Põhivärvus rohekaskollane, punane kattevärvus kolmandikul vilja pinnast. Viljaliha tihe, keskmise mahlakusega, magus. Lauaõun.

Puu on tugeva kasvuga, laiuva võraga. Talvekindel.

'Taavi' is bred by Uno Kivistik. The original tree is growing in farmstead orchard of Roogoja in Harjumaa county. It was grown from the seed of open pollinated (1959) seedling of 'Anis Krasnõi'. Registered as cultivar in 1999.

Autumn and winter season cultivar: consumption from September to February.

Fruit is under medium size, oblong conical. The skin is greenish yellow, overspread partly with red. The flesh is firm, medium juicy, sweet. Table apple.

Tree is vigorous, spreading. Winter hardy.

TALVENAUDING

Aretanud Aleksander Siimon Pollis. Aastal 1946 ristatud sordid 'Åkerö' x 'Sügisjoonik'.

Talisort. Tarbimisaeg novembrist märtsini.

Vili keskmise suurusega. Kujult kooniline, tugevate kantidega. Rohekaskollast põhivärvust katab katkendlikult triibuline pruunikas puna. Viljaliha rohekasvalge, keskmise tihedusega, mahlane, vürtsika magushapu maitsega. Lauaõun.

Puu on mõõduka kasvatugevusega, laiümmarguse võraga, tugevalt tüvele kinnituvate okstega. Hakkab varakult vilja kandma ja on saagikas. Talvekindlus keskmine kuni hea. Haiguskindlus hea.

'**Talvenauding**' is bred at the Polli Horticultural Research Center by Aleksander Siimon. The cross 'Åkerö' x 'Streifling Herbst' was made in 1946.

Winter cultivar: consumption period lasts from November to March.

Fruit is medium, conic, strongly ribbed. The skin is greenish yellow, covered with brownish red stripes. The flesh is greenish white, with medium firmness, juicy, with a spicy subacid taste. For storage it must be picked when the ground colour is still greenish. Good resistance to most diseases.

Tree is medium vigorous, round-topped, good crontch angles, precocious, with high productivity. Winter hardy. Suitable for organic growing.

TELLISSAARE

Aretanud Jaan Tellisaar Viljandimaal Pilistveres 1920. aastail, sordina hakati paljundama 1930. aastail. Läänud sajandi lõpus oli Eestis enim paljundatavaid sorte.

Talisort. Tarbimisaeg detsembrist aprillini või kauemgi.

Vili keskmise suurusega, laiümmargune või ümmargune. Põhivärvus rohekaskollane, kattedvärvus kas puudub või esineb nõrga punana. Viljaliha rohekasvalge, tihe, magushapu keskpärase maitsega. Lauaõun.

Puu on tugevakasvuline, tiheda ümara võraga. Vilja hakkab kandma noorelt ja põhiliselt rõngasokstel. Sort on saagikas. Talvekindlus rahuldav. Viljad nakatuvad kärntõppe keskmisel määral.

'Tellissaare' is bred by Jaan Tellisaar in the village of Pilistvere in the Viljandi county approximately in 1920s and it was started to propagate in the 1930s.

Winter season cultivar: consumption from December to April, or longer.

Fruit is of medium size, flat globose or globose. The skin is greenish yellow, overcolour is absent or spread with light red blush. The flesh is greenish white, firm, subacid. The taste is mediocre. A table apple. Medium susceptibility to apple scab.

Tree is vigorous, dense, round-topped, precocious, a good bearer. Winter hardiness is good.

TIINA

Aretanud Aleksander Siimon ja Kalju Kask Pollis. Aastal 1947 ristatud 'Sügisjoonik' x 'Liivi Kuldrenett'.

Sügisort. Tarbimisaeg kuni detsembrini.

Vili keskmise suurusega või üsna suur, munajas või ümarovaalne. Põhivärvus rohekaskollane, vaarikapunane sageli väga nõrk kattevärvus katab harilikult vähem kui poole vilja pinnast. Viljaliha keskmise tihedusega, valge, mahlane, magusa maitsega.

Puu hakkab varakult vilja kandma ja on saagikas. Talvekindlus hea. Haigustest võib 'Tiinat' ohustada kärntõbi sellele haigusele soodsail aastail.

'**Tiina**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Aleksander Siimon and Kalju Kask. The cross 'Streifling Herbst' x 'Liivi Kuldrenett' was made in 1947.

Autumn season cultivar: until December.

Fruit is of medium size or bigger, ovoid. The skin is greenish yellow, overspread with nice (sometimes very weak) raspberry red. The flesh is white, medium firm, juicy, sweet. Scab may attack the fruit in the years favourable for the disease. Only a table apple.

Tree is precocious, a good bearer. Winter hardy.

TREBOUX SÄMLING (PÄRNU TUVIÕUN)

Aretanud Pärnu poeglastegümnaasiumi prantsuse keele õpetaja Jules Treboux 1880. aastate paiku. Algpuu kasvas Pärnus Aia tänav 21.

Sügissort. Tarbimisaeg septembrist novembrini.

Vili keskmise suurusega, piklikkooniline. Põhivärvus valkjaskollane, kattevärvus puudub. Viljaliha valkjaskollane, keskmise tihedusega, peeneteraline, magushapu maitsega. Lauaõun.

Puu on tugevakasvuline, laiuva võraga. Vilja kandma hakkab varakult, peamiselt pikkadel viljaraagudel. Talveõrn. Vastuvõtlik viljapuu-tüvepõletikule ning viljapuu-tüvevähile. Viljad on vastuvõtlikud kärntõvele.

'Treboux Sämling' is bred by Jules Treboux in the town of Pärnu. The seed of unknown parents was sown in the 1880s.

Autumn season cultivar: September – November.

Fruit is of medium size, long conical. The ground colour is whitish yellow, without overcolour. The flesh is white, with medium firmness, a very good subacid taste. The handling of apples must be very careful. Susceptible to apple scab.

Tree is vigorous, spreading, precocious. Winter tender, susceptible to apple anthracnose and Nectria canker.

VAHUR

Aretanud Aleksander Siimon Pollis. Valitud 'Antonovka' vabal tolmlemisel (1947) saadud seemikute hulgast.

Sügissort. Õunad saavad tarbimisküpseks septembris ja säilivad novembrini.

Vili keskmise suurusega, lameümmargune kuni ümmargune, märgatavate kantidega. Põhivärvus rohekaskollane või kollane, kattevärvuseta. Viljaliha kollakasvalge, keskmise tihedusega, mahlane, maitsetl magushapu. Lauaõun.

Puu on keskmise kasvuga, lameümmarguse võraga. Hakkab vara vilja kandma ja on saagikas. Talvekindlus hea. Viljad on vastupidavad kärntõvele.

'**Vahur**' is bred by Aleksander Siimon from the seed of open pollinated (1947) 'Antonovka'.

Autumn season cultivar: September – November.

Fruit is of medium size, oblate to globose, ribbed. The colour is greenish yellow to yellow, without overcolour. The flesh is greenish or yellowish white, with medium firmness, juicy, sweet and sour. Good resistance to apple scab.

Tree is medium vigorous, precocious, productive. Winter hardiness is good.

VEINIÕUN

Aretanud Uno Kivistik. Algpuu kasvab Harjumaa Karla külas Roogoja talus. Aastal 1959 ristatud 'Roogoja' × 'Komsomolets'. Sordiks vormistatud 1999.

Sügissort. Säilib novembrini.

Vili keskmise suurusega või suur, ümarkooniline, üleni punane. Viljaliha bordoopunane, mahlane, magushapu. Sobib mahla valmistamiseks.

Puu on keskmise kasvuga, laiuva võraga, lehed ja oksad punased. Viljub neljandal või viiendal aastal pärast istutamist. Saagikus hea. Noorte puude tüved vajavad kaitset kevadtalvise temperatuurikõikumise eest. Vastupidavus kärntõvele rahuldav.

'**Veiniõun**' is bred in the farmstead orchard of Roogoja in the Harjumaa county by Uno Kivistik. Originated from the cross 'Roogoja' × 'Komsomolets' made in 1959. Registered in 1999.

Autumn season cultivar: stores until November.

Fruit is medium to large, round conical, totally red. The flesh is purplish red, juicy, sweet-sourish. Resistance to apple scab is medium. Suitable for making juice.

Tree is medium vigorous, spreading, leaves and shoots are red. Starts to bear 4–5 years after planting. Young trees require protection to sunscald damage.

PIRNID
PEARS

JÄRVE

Aretanud Johannes Järv Tartus. Puu kasvas hävinud 'Metsa-naudingu' puu pookaalusest.

Sügissort. Valmib septembris ja säilib paar nädalat.

Vili suur, tömpkooniline. Viljakest roostevärvi, osaliselt kaetud karmiinpunase kattevärvusega. Viljaliha valge ja sulav, magus, kivisrakke vähe, läheb kergesti jahuseks.

Puu on tugeva püstise kasvuga, jämedate võrsetega. Esineb terava astlaga tipnevaid oksid. Talvekindlus rahuldav. Viljad nakatuvad kärntõppe vähe.

'Järve' was grown by Johannes Järv in Tartu from a sucker of the pear rootstock of a 'Beurré Flandre'.

Autumn season cultivar: consumption period begins in September and lasts about two weeks.

Fruit is large, typical pear shape. The green ground colour is partly covered with brownish red. The flesh is white, very mild, sweet, with few grit cells. Resistance to pear scab is good.

Tree is very vigorous, upright spreading. Winter hardiness is intermediate.

KADI

Aretanud Kalju Kask Pollis. Kasvatatud vabalt tolmelnud (1978) 'Fondante des Bois' seemnest.

Sügissort. Söögikõlblik alates augustist, külmhoidlas säilib septembri keskpaigani.

Vili pirnukujuline, roheline põhivärvusega, osaliselt või üleni kaetud erksa punaga. Viljaliha sulav, magus. Kivisrakke vähe (südamiku ümbruses).

Puu on keskmise kasvutugevusega. Talvekindlus keskmine. Üsna haiguskindel.

'Kadi' is bred by Kalju Kask at Polli. Grown from the seed of open pollinated (1978) 'Fondante des Bois'.

Summer cultivar: in August and/or in September.

Fruit is pyriform, overcoloured with attractive red. The flesh is juicy, sweet and tasty. Some grit cells near the core.

Tree is medium vigorous. Winter hardiness is medium. Disease resistance is rather good.

KARMLA

Päritolu kohta puuduvad täpsed andmed. Tõenäoliselt Lääne-Euroopast toodud sort. Hakkas levima läinud sajandi keskpaiku Saaremaal Kuressaare linnas. Aia tänava maja nr 23 aias kasvab praegugi üle saja aasta vanune puu.

Sügissort. Valmib septembris, säilib paar nädalat.

Vili keskmine kuni suur, tõmpkooniline. Põhivärvus rohekas-kollane, kaetud pruunikaspunase kattevärvusega. Viljaliha kollakasvalge, kore, magushapu, mahlane. Kivisrakke vähe.

Puu on tugevakasvuline, võra noorelt püramidaalne, hiljem laiuv. Talvekindlus rahuldav. Vastupidavus kärntõvele hea.

'Karmila'. The history of the pear is unknown. It may be an old cultivar of Western Europe, now obsolete. It was started to propagate in the 1950s on the Island of Saaremaa.

Autumn season cultivar: consumption period lasts for some weeks in September.

Fruit is medium to large, ovate pyriform. The ground colour is greenish yellow, the overcolour is brownish red. The flesh is yellowish white, firm, sweet and sour, with few grit cells. Resistance to pear scab is good.

Tree is vigorous, the young tree is upright, afterward spreading. Winter hardiness is intermediate.

KURVITSA LEMMIK

Aretanud Aleksander Kurvits Tartus oma koduaias. Pärineb sordi 'Marguerita Marillat' vabatoimlemise seemnest, mis koguti 1948. aastal.

Sügissort. Valmib oktoobris, säilib kaks-kolm nädalat.

Vili keskmine kuni suur, piklik, pudelikujuline. Põhivärvus roheline, valminult rohekaskollane, kaetud nõrga karminpunaga. Viljaliha valge ja sulav, ilma kivirakkudeta, mahlane ja magus.

Puu on tugeva kasvuga, laia püramidaalse võraga, hakkab kandma neljandal-viiendal aastal pärast istutamist ja on saagikas. Talvekindlus keskpärane. Kärntõvekindlus rahuldav.

'Kurvitsa Lemmik' is bred by Aleksander Kurvits in his home garden in Tartu. It was grown from the seed of open pollinated (1948) 'Marguerita Marillat'.

Autumn season cultivar: consumption period begins in October and lasts about two weeks.

Fruit is medium to large, oblong-pyriform. The ground colour is green or yellow, the overcolour is carmine red. The flesh is white, very mild, juicy, sweet, without grit cells. Resistance to pear scab is good.

Tree is very vigorous, starts to bear 4–5 years after planting, productive. Winter hardiness is intermediate.

KÄGI BERGAMOTT

Aretanud Jüri Kägi Läänemaal Metskülas. Pärineb Matsalu mõisa aias kasvanud pirnipuult kogutud seemnete külvist (arvatavasti 19. sajandi lõpul).

Sügissort. Valmib septembri algupoolel ja säilib kuni kümme päeva.

Vili väike või alla keskmise suur, ümmargune. Põhi-värvus rohekaskollane, kattevärvuseks nõrgad punased triibud. Viljaliha tihe, ilma kivisrakkudeta, magus.

Puu on tugevakasvuline, võraoksad väljuvad tüvepikendusest peaaegu täisnurga all. Talvekahjustustele vastupidav. Vilja hakkab kandma viiendal-kuuendal aastal pärast istutamist. Kärntövekindel.

'Kägi Bergamott' is bred by Jüri Kägi in the Metsküla village in the Läänemaa county. The seeds were gathered of a pear tree of the Matsalu landed estate presumably at the end of the 19th century.

Autumn season cultivar: ripens at the beginning of September and stores 5–10 days.

Fruit is small, globose (bergamotte-type). The greenish yellow ground colour is covered with gentle red stripes. The flesh is firm, sweet, without grit cells. Resistant to pear scab.

Tree is vigorous, rather precocious, shoots grow at a good angle from the stem. Winter hardy.

LUTSU VÕIPIRN

Aretanud Johan Luts. Aluseks Tšehhoslovakkiaist pärit 'Odrapirni' 1924. aasta seemnete külv. Algpuu kasvas Viljandis. Kuulus Eesti soovitussementimendi 60 aastat (1938–1998).

Sügissort. Valmib septembris ja säilib kuni kaks nädalat.

Vili keskmine kuni suur, ümmargune, heleroheline, valminult kollane, ilma kattevärvuseta. Viljaliha valge, pehme, mahlane, magushapu. Südamikus esineb kivisrakke.

Puu on tugeva kasvuga, laia püramidaalse võraga. Talvekindlus rahuldav. Kärntõve levikuks soodsail aastail saavad kahjustada nii viljad, lehed kui ka võrsed.

'**Lutsu Võipirn**' is bred by Johan Luts. It was grown from the seed of the open pollinated (1924) seedling of a Czechoslovakian pear cultivar.

Autumn season cultivar: ripens in September and stores about two weeks.

Fruit is medium to large, globose. The ground colour is light green or yellowish when fully ripe without overcolour. The flesh is white, juicy buttery texture, sweet and sour, with robust grit cells around the core. Scab may attack the fruit in the years favourable for the disease.

Tree is very vigorous, upright spreading. Winter hardiness is rather good, but in severe winters considerable damages may occur.

PEPI

Aretanud Kalju Kask ja Aleksander Siimon Pollis. Vanemad ei ole teada (arvatavasti on üks vanem 'Precoce de Trevoux'), seeme on külvatud 1950. aastail.

Sügissort, söögiküpseks saab septembris. Külmhoidlas seisab novembrini.

Vili varieeruva kujuga: viljastunud õiest kasvanud vili on pirnikujuline, partenokarpsed pirnid aga piklikud. Põhivärvus roheline või kollane, päiksepoolsel küljel katab vilja pinda triibuline või lauspuna. Viljaliha valge, sulav ja magus, ilma kivisakkudeta.

Puu kasvab kõrgusse, mistõttu latv tuleb maha lõigata. Talvekindlus keskmine. Küllaltki haiguskindel, varjulises kasvukohas võib nakatuda kärntõppe.

'Pepi' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask and Aaleksander Siimon. Parents are not known (one of them may be 'Precoce de Trevoux').

Autumn season cultivar.

Fruit size is variable: if partenocarpic, then longer than usual. The skin is green or yellow, partly covered with red. The flesh is white, juicy and almost without grit cells. A good taste.

Tree is high: by cutting off the top, a nice round tree can be formed. Medium winter hardiness. By twice-time-spraying, scab is not a problem.

POLLI PUNANE

Aretanud Kalju Kask Pollis. Aastal 1973 ristatud 'Tervishoiu-nõunik' x 'Saaremaa Punane'.

Suvisort. Valmib augustis, säilib ainult paar päeva.

Vili pirnjas, peaaegu üleni erksalt punane. Südamik punane, mõnel aastal ka viljaliha roosakapunane, rohkem või vähem tuntavate kivisrakkudega. Maitse veidi hapukas.

Puu on keskmise kasvuga, tiheda võraga. Üsna talvekindel ja võrdlemisi haiguskindel.

'**Polli Punane**' is bred by Kalju Kask at Polli.

The cross 'Sanitätsrats Butterbirne' x 'Saaremaa Punane' was made in 1973.

Summer season cultivar, in August. Keeps only few days.

Fruit is pyriform, overcoloured with bright red. The core is red, often the flesh is pink, with grit cells, sweet (and weak sour).

Tree is medium vigorous, rather winter hardy. Disease resistance is good.

SEIU

Aretanud Aleksei Aav. Juhuslik seemik. Algpuu kasvab Saaremaal Põide vallas Reina külas.

Suvisort. Valmib augusti teisel poolel. Viljad valmivad puul järk-järgult, säilivad paar päeva.

Vili keskmine kuni suur, pirnjas, ebasümmeetriline. Põhivärvus rohekaskollane, harva õrna punase kattedvärvusega. Viljaliha kollakasvalge, sulav ja väga mahlane.

Puu on tugeva püstise kasvuga, laia püramidaalse hõreda võraga. Talvekindlus rahuldav. Vilja kandma hakkab viis-kuus aastat pärast istutamist.

'Seiu' tree has been grown by Aleksei Aav from a chance seedling in his home garden in the Reina village on the Island of Saaremaa.

Summer cultivar: ripens in August, the mature fruit keeps only some days.

Fruit is medium to large, of typical pear shape, asymmetric. The greenish yellow ground colour is sometimes covered with a light red blush. The flesh is yellowish white, very juicy, with few grit cells.

Tree is vigorous, with an upright spreading crown, starts to bear late. Winter hardiness is intermediate.

PLOOMID
PLUMS

AVE

Aretanud Arthur Jaama ja Eevi Jaama Pollis. Aastal 1964 ristatud 'Wilhelmine Späth' x 'Tartu Kaunitar'. Sordiks vormistatud 1991.

Vili valmib augusti lõupäeval, on suur, ümmargune, lillakaspunane. Viljaliha valkjaskollane, keskmise tihedusega, mahlane, hapukasmagus. Luuseeme lahtine.

Puu on tugeva kasvuga, püramidaalse võraga, saagikas. Talvekindlus keskmine. Oma õietolmuga viljastub rahuldavalt. Head tolmuandjad on 'Emma Leppermann' ja 'Duke of Edinburgh'. Haiguskindlus hea.

'**Ave**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Arthur Jaama and Eevi Jaama. The cross 'Wilhelmine Späth' x 'Tartu Kaunitar' was made in 1964. Author certificate in 1991.

Ripening time: midseason.

Plum is large, round. The skin is purplish red. The flesh is whitish yellow, medium firm, juicy, sweet and sour, very tasty, freestone.

Tree is vigorous, pyramidal, a good bearer, with medium winter hardiness, partially self-fertile. Pollinizers are 'Emma Leppermann' and 'Duke of Edinburgh'. Disease resistance is good.

JULIUS

Aretanud Julius Eslon ja Arthur Jaama Pollis. Pärineb 'Duke of Edinburghi' vabast tolmlemisest (1946) saadud seemne külvist. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib augusti keskpaiku, on suur, ovaalne, rohekas-kollase põhi- ja pruunikaspunase kattevärvusega. Viljaliha kollane, pehme, magushapu. Luuseeme lahtine.

Puu on keskmist kasvu, ovaalse võraga, saagikas. Talvekindlus nõrk. Oma õietolmuga viljastub rahuldavalt. Paremad tolmuandjad on 'Suhkruploom' ja 'Queen Victoria'. Haiguskindlus keskmine.

'Julius' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Julius Eslon and Arthur Jaama. It is grown from the seed of open pollinated (1946) 'Duke of Edinburgh'. Registered in 2004.

Ripening time: early midseason.

Plum is large, oval. The skin is greenish yellow, overspread with brownish red. The flesh is yellow, soft, sweet and sour, very tasty, semifreestone.

Tree is medium vigorous, with an oval crown, a good bearer, partially self-fertile. Pollinizers are 'Suhkruploom' and 'Queen Victoria'. Winter hardiness is weak. Disease resistance medium.

KADRI

Aretanud Arthur Jaama ja Eevi Jaama Pollis. Aastal 1965 ristatud 'Liivi Kollane Munaploom' x 'Suhkruploom'. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib augusti keskpaiku, on keskmise suurusega, piklikovaalne, tumesinine. Viljaliha rohekaskollane, keskmise tihedusega, mahlane, hapukasmagus. Luuseeme lahtine.

Puu on tugeva kasvuga, laiuva võraga. Saagikas, oma õietolmuga ei viljastu. Paremad tolmuandjad on 'Duke of Edinburgh' ja 'Emma Leppermann'. Talvekindlus keskmine, nagu ka haiguskindlus.

'**Kadri**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Arthur and Eevi Jaama. The cross 'Liivi Kollane Munaploom' x 'Suhkruploom' was made in 1965. Registered in 2004.

Ripening time: early midseason.

Plum is medium large, oblong-oval. The skin is dark blue, the flesh is greenish yellow, medium firm, juicy, sweet and sour, tasty, freestone.

Tree is vigorous, with a spreading crown, a good bearer, self-unfruitful. Pollinizers are 'Duke of Edinburgh' and 'Emma Leppermann'. Medium winter hardiness. Disease resistance is medium.

LIISU

Aretanud Arthur Jaama ja Eevi Jaama Pollis. Aastal 1965 ristatud 'Liivi Kollane Munaploom' x 'Suhkruploom'. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib augusti esimesel nädalal, on suur, munajasovaalne, punakaslilla. Viljaliha kollane, keskmise tihedusega, mahlane, hapukasmagus. Luuseeme lahtine.

Puu on keskmist kasvu, püstine. Saagikas, oma õietolmuga ei viljastu. Paremad tolmuandjad on 'Duke of Edinburgh' ja 'Emma Leppermann'. Talvekindlus keskmine, nagu ka haiguskindlus.

'**Liisu**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Arthur and Eevi Jaama. The cross 'Liivi Kollane Munaploom' x 'Suhkruploom' was made in 1965. Registered in 2004.

Ripens early.

Plum is large, oval, skin purple. The flesh is yellow, medium firm, juicy, sweet and sour, very tasty, freestone.

Tree is medium vigorous, with an upright crown, a good bearer, self-unfertile. Pollinizers are 'Duke of Edinburgh' and 'Emma Leppermann'. Medium winter hardy. Disease resistance is medium.

MÄRJAMAA

Eesti maasort.

Vili valmib septembri keskpaiku, on väikesepoolne, ümmargune, rohekaskollase põhivärvusega, mida katavad pruunikad laigud. Viljaliha rohekaskollane, pehme, magushapu, keskmise maitsega. Luuseeme kinni.

Puu on keskmist kasvu. Saagikas, isetolmleja. Hea tolmuandja hilja õitsevatele sortidele. Talvekindlus hea. Haiguskindlus keskmine.

'Märjamaa' is a landrace.

Ripens in mid September.

Plum is smallish, round. Skin greenish yellow, overspread with brownish spots. Flesh greenish yellow, soft, sweet and sour, medium tasty, clingstone.

Tree is medium vigorous. Good bearer, self-fertile. Good pollinizer for late-flowering cultivars. Winter hardy. Disease resistance is medium.

NOARROOTSI PUNANE

Eesti maasort, arvatav tekkepaik Noarrootsi.

Vili valmib septembri keskpaiku, on väikesepoolne, ümmargune, punane, hallika vahakirmega. Viljaliha valkjaskollane, pehme, magus, keskmise maitsega. Luuseeme poollahtine.

Puu on keskmist kasvu, püstine. Saagikas, isetolmleja. Hea tolmuandja hilistele sortidele. Talvekindlus hea. Haiguskindlus keskmine.

'Noarrootsi Punane' is a landrace from the Noarrootsi peninsula.

Ripens rather late.

Plum is smallish, round. The skin is red, overspread with a greyish bloom. The flesh is whitish yellow, soft, sweet, medium tasty, semifreestone.

Tree is medium vigorous, upright. A very good bearer, self-fertile. A good pollinizer for late-flowering cultivars. Winter hardy. Disease resistance is medium.

POLLI MUNAPLOOM

Aretanud Julius Eslon Pollis. Aastal 1946 ristatud 'Liivi Kollane Munaploom' x 'Duke of Edinburgh'. Sordiks vormistatud 1971.

Vili valmib septembri algupoolel, on suur, ovaalne, roosakaspunane. Viljaliha valkjaskollane, pehme, kiuline, mahlane, hapukasmagus. Luuseeme lahtine.

Puu on keskmist kasvu, keraja võraga. Vähesaagikas, oma õietolmuga ei viljastu. Paremad tolmuandjad on 'Märjamaa' ja 'Kihelkonna'. Talvekindlus hea, nagu ka haiguskindlus.

'Polli Munaploom' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Julius Eslon. The cross 'Liivi Kollane Munaploom' x 'Duke of Edinburgh' was made in 1946. Registered in 1971.

Ripening time: midseason.

Plum is large, oval, the skin is pinkish red. The flesh is whitish yellow, soft, stringy, juicy, sweet and sour, very tasty, freestone.

Tree is medium vigorous, with a globular crown, a poor bearer, self-unfertile. Pollinizers are 'Märjamaa' and 'Kihelkonna'. Winter hardy. Disease resistance is good.

POLLI VILJAKAS

Aretanud Julius Eslon ja Arthur Jaama Pollis. Aastal 1951 ristatud sordid 'Skorospelka Krasnaja' × 'Emma Leppermann'. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib augusti keskpaiku, on suur, ovaalne, rohekas-kollase põhi- ja tumelilla kattevärvusega. Viljaliha kollane, tihe, mahlane, magushapu. Luuseeme lahtine.

Puu on keskmist kasvu, laiuva võraga. Saagikas, oma õietolmu-ga viljastub rahuldavalt. Paremad tolmuandjad on 'Julius' ja 'Vilnor'. Talvekindel. Hea haiguskindlusega.

'Polli Viljakas' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Julius Eslon and Arthur Jaama. The cross 'Skorospelka Krasnaja' × 'Emma Leppermann' was made in 1951. Registered in 2004.

Ripening time: midseason.

Plum is large, oval. The skin is greenish yellow, overspread with dark lilac. The flesh is yellow, firm, juicy, sweet and sour, tasty, freestone.

Tree is medium vigorous, with a spreading crown, a very good bearer, partially self-fertile. Pollinizers are 'Julius' and 'Vilnor'. Winter hardy. Disease resistance is good.

SUHKRUPLOOM

Aretanud Julius Eslon Pollis. Pärineb 'Wilhelmine Späthi' vabast tollemisest (1948) saadud seemne külvist. Sordiks vormistatud 1957.

Vili valmib augusti teisel nädalal, on väike, piklikovaalne, lillakasmust, tugeva vahakirmega. Viljaliha kollakasroheline, keskmise tihedusega, hapukasmagus. Luuseeme lahtine.

Puu on keskmist kasvu, püstine. Saagikas, oma õietolmu-ga viljastub rahuldavalt. Paremad tolmuandjad on 'Queen Victoria' ja 'Wilhelmine Späth'. Talvekindlus nõrgapoolne. Haiguskindlus keskmine.

'**Suhkruploom**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Julius Eslon. It is grown from the seed of open pollinated (1948) 'Wilhelmine Späth'. Registered in 1957.

Ripens early.

Plum is small, oblong-oval. The skin is lilac black, with a strong bloom. The flesh is yellowish green, medium firm, sweet and sour, tasty, freestone.

Tree is medium vigorous, with an upright crown, a good bearer, self-fertile. Pollinizers are 'Queen Victoria' and 'Wilhelmine Späth'. Winter hardiness is weak. Disease resistance is medium.

SUUR TÕLL

Aretanud Arthur Jaama ja Eevi Jaama Pollis. Pärineb 'Liivi Kollase Munaploomi' vabast tolmlemisest (1965) saadud seemne külvist. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib augusti lõupäevil või septembri algul, on suur, piklikovaalne või munajas, rohekaskollane, punaste täppidega. Viljaliha rohekaskollane, pehme, kiuline, hapukasmagus. Luuseeme kinni.

Puu on suur, laiuva võraga. Keskmiselt saagikas, oma õietolmuga ei viljastu. Paremad tolmuandjad on 'Duke of Edinburgh' ja 'Noarootsi punane'. Talvekindel. Hea haiguskindlusega.

'**Suur Tõll**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Arthur and Eevi Jaama. It is grown from the seed of open pollinated (1965) 'Liivi Kollane Munaploom'. Registered in 2004.

Ripening time: midseason.

Plum is large, oblong-oval or oval. The skin is greenish yellow, overspread with red spots. The flesh is greenish yellow, soft, stringy, sweet and sour, tasty, clingstone.

Tree is vigorous, with a spreading crown, a medium bearer, self-unfertile. Pollinizers are 'Duke of Edinburgh' and 'Noarootsi punane'. Winter hardy. Disease resistance is good.

VILMITAR

Aretanud Arthur Jaama ja Eevi Jaama Pollis. Aastal 1964 ristatud 'Wilhelmine Späth' x 'Tartu Kaunitar'. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib augusti keskpaiku, on keskmise suurusega, ümmargune, tumekollase põhi- ja roosaka kattevärvusega. Viljaliha tumekollane, pehme, aromaadne. Luuseeme osaliselt kinni.

Puu on keskmist kasvu, püstine. Keskmiselt saagikas, oma õietolmuga viljastub rahuldavalt. Parim tolmuandja on 'Emma Leppermann'. Talvekindlus keskmine. Haiguskindlus hea.

'**Vilmitar**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Arthur and Eevi Jaama. The cross 'Wilhelmine Späth' x 'Tartu Kaunitar' was made in 1964. Registered in 2004.

Ripening time: early midseason.

Plum is medium, round. The skin is dark yellow, overspread with pinkish colour. The flesh is dark yellow, soft, aromatic, very tasty, semifreestone.

Tree is medium vigorous, with an upright crown, a medium bearer, partially self-fertile. Pollinizer is 'Emma Leppermann'. Medium winter hardiness. Disease resistance is good.

MAGUSKIRSID
SWEET CHERRIES

ANU

Aretanud Heljo Jänes Pollis. Pärineb sordi 'Leningradskaja Tšornaja' vabast tolmlemisest (1984) saadud seemne külvist. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib juuli lõpupoolel, on keskmine või suur, südajas, mustjaspunane. Viljaliha tumepunane, tihe, mahlane, hapukasmagus. Mahl tumepunane. Luuseeme viljalihast kergesti eraldatav.

Puu on tugeva kasvuga, püramiidja võraga. Saagikas, oma õietolmuga ei viljastu. Paremad tolmuandjad on 'Leningradskaja Tšornaja' ja 'Arthur'. Talvekindel. Haiguskindlus hea.

'Anu' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Heljo Jänes. It is grown from the seed of open pollinated (1984) 'Leningradskaja Tšornaja'. Registered in 2004.

Ripens late.

Cherry is medium or large, heart shaped. The skin is reddish black. The flesh is dark red, firm, juicy, sweet and sour, very tasty. The juice is dark red. The stone can be easily separated from the flesh.

Tree is vigorous, with a pyramidal crown. A good bearer, self-unfruitful, pollinated by 'Leningradskaja Tšornaja' and 'Arthur'. Winter hardy. Disease resistance is good.

ARTHUR (KUNI 2004: 'KRISTIINA')

Aretanud Arthur Jaama ja Eevi Jaama Pollis. Pärineb sordi 'Krasavitsa' vabast tolmlemisest (1965) saadud seemne külvist. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib juuli teisel nädalal, on suur, südajas, mustjaspunane. Viljaliha tumepunane, keskmise tihedusega, mahlane, hapukasmagus. Mahl tumepunane. Luuseeme viljalihest kergeti eraldatav.

Puu on tugeva kasvuga, laipüramiidja võraga. Saagikas, oma õietolmuga ei viljastu. Parimad tolmuandjad on 'Leningradskaja Tšornaja' ja 'Tõmmu'. Talvekindlus hea. Haiguskindlus hea.

'**Arthur**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Arthur and Eevi Jaama. It is grown from the seed of open pollinated (1965) 'Krasavitsa'. Registered in 2004.

Ripens: midseason.

Cherry is large, heart shaped. The skin is blackish red. The flesh is dark red, medium firm, juicy, sweet and sour, very tasty. The juice is dark red. The stone can be easily separated from the flesh.

Tree is vigorous, with a spreading pyramidal crown. A good bearer, self-unfruitful, pollinated by 'Leningradskaja Tšornaja' and 'Tõmmu'. Winter hardy. Disease resistance is good.

ELLE

Aretanud Heljo Jänes, Arthur Jaama ja Eevi Jaama Pollis. Pärineb sordi 'Juku' vabast tollemisest (1977) saadud seemne külvist. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib juuni lõpupoolel, on keskmine või suur, südajas, tumepunane. Viljaliha tumepunane, keskmise tihedusega, mahlane, hapukasmagus. Mahl tumepunane. Luuseeme viljalihast kergesti eraldatav.

Puu on keskmise kasvuga, laia võraga. Saagikas, oma õietolmuga ei viljastu. Paremad tolmuandjad on 'Meelika' ja 'Arthur'. Talvekindlus hea, nagu ka haiguskindlus.

'**Elle**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Heljo Jänes, Arthur and Eevi Jaama. It is grown from the seed of open pollinated (1977) 'Juku'. Registered in 2004.

Ripens early.

Cherry size is medium or large, heart shaped. The skin is dark red. The flesh is dark red, medium firm, juicy, sweet and sour, tasty. The juice is dark red. The stone can be easily separated from the flesh.

Tree is medium vigorous, with spreading crown. A good bearer, self-unfruitful, pollinated by 'Meelika' and 'Arthur'. Winter hardy. Disease resistance is good.

ENE

Aretanud Heljo Jänes, Arthur Jaama ja Eevi Jaama Pollis. Teadmata päritoluga seemik 1970. aastatest. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib juuli teisel nädalal, on keskmise suurusega, veidi ovaalne, tumepunane. Viljaliha punane, pehme, mahlane, hapukasmagus. Mahl punane. Luuseeme osaliselt kinni.

Puu on tugeva kasvuga, püramiidja võraga. Saagikas, oma õietolmuga ei viljastu. Paremad tolmuandjad on 'Leningradskaja Tšornaja' ja 'Meelika'. Talvekindel. Haiguskindlus hea.

'**Ene**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Heljo Jänes, Arthur and Eevi Jaama. It is grown from an unknown seed in the 1970s. Registered in 2004.

Ripening time: midseason.

Cherry is medium large, slightly oval shaped. The skin is dark red. The flesh is dark red, soft, juicy, sweet and sour. The juice is dark red. Semifreestone.

Tree is vigorous, pyramidal. A good bearer, self-unfruitful, pollinated by 'Leningradskaja Tšornaja' and 'Meelika'. Winter hardy. Disease resistance is good.

IRMA

Aretanud Heljo Jänes, Arthur Jaama ja Eevi Jaama Pollis. Pärineb sordi 'Leningradskaja Tšornaja' vabast tolmlemisest (1981) saadud seemne külvist. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib juuli lõpupoolel, on keskmise suurusega, ümmargune, tumepunane. Viljaliha tumepunane, keskmise tihedusega, mahlane, hapukasmagus. Mahl tumepunane. Luuseeme lahtine.

Puu on tugeva kasvuga, laiuva võraga. Saagikas, oma õietolmuga ei viljastu. Paremad tolmundjad on 'Meelika' ja 'Arthur'. Talvekindlus hea, nagu ka haiguskindlus.

'**Irma**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Heljo Jänes, Arthur Jaama and Eevi Jaama.

It is grown from the seed of open pollinated (1981) 'Leningradskaja Tšornaja'. Registered in 2004.

Ripens late.

Cherry is medium, round shaped. The skin is dark red. The flesh is dark red, medium firm, juicy, sweet and sour. The juice is dark red. Freestone.

Tree is vigorous, with a spreading crown. A good bearer, self-unfruitful, pollinated by 'Meelika' and 'Arthur'. Winter hardy. Disease resistance is good.

KARMEL

Aretanud Kalju Kask Pollis. Pärineb sordi 'Norri' vabast tolmlemisest (1965) saadud seemne külvist. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib juuni lõpupoolel, on keskmise suurusega, ovaalne, mustjaspunane. Viljaliha tumepunane, keskmise tihedusega, mahlane, hapukasmagus. Mahl tumepunane. Luuseeme viljalihast kergesti eraldatav.

Puu on keskmise kasvuga, laiuva võraga. Saagikas, oma õie-tolmuga ei viljastu. Paremad tolmuandjad on 'Arthur' ja 'Meelika'. Talvekindlus hea, nagu ka haiguskindlus.

'**Karmel**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask. It is grown from the seed of open pollinated (1981) 'Norri'. Registered in 2004.

Ripens early.

Cherry is medium, oval shaped. The skin is reddish black. The flesh is dark red, juicy, medium firm, sweet and sour, tasty. The juice is dark red. The stone can be easily separated from the flesh.

Tree is medium vigorous, with spreading crown. A good bearer, self-unfruitful, pollinated by 'Arthur' and 'Meelika'. Winter hardy. Disease resistance is good.

KASPAR

Aretanud Kalju Kask Pollis. Pärineb sordi 'Norri' vabast tolmlemisest (1981) saadud seemne külvist. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib juuli teisel nädalal, on keskmise suurusega, südajas, mustjaspunane. Viljaliha tumepunane, keskmise tihedusega, mahlane, hapukasmagus. Mahl tumepunane. Luuseeme on viljalihest kergesti eraldatav.

Puu on keskmise kasvuga, laiuva võraga. Saagikas, oma õie- tolmuga ei viljastu. Paremad tolmuandjad on 'Tõmmu' ja 'Polli Murel'. Talvekindlus hea, nagu ka haiguskindlus.

'**Kaspar**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask. It is grown from the seed of open pollinated (1965) 'Norri'. Registered in 2004.

Ripening time: midseason.

Cherry is medium, heart shaped. The skin is reddish black. The flesh is dark red, medium firm, juicy, sweet and sour, tasty. The juice is dark red. The stone can be easily separated from the flesh.

Tree is medium vigorous, with spreading crown. A good bearer, self-unfruitful, pollinated by 'Tõmmu' and 'Polli Murel'. Winter hardy. Disease resistance is good.

MEELIKA

Aretanud Kalju Kask ja Johan Eichfeld Pollis. Pärineb sordi 'Leningradskaja Tšornaja' vabast tolmlemisest (1955) saadud seemnete külvist. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib juuli teisel nädalal, on väikesevõitu, ovaalne, must-jaspunane või must. Viljaliha tumepunane, pehme, mahlane, hapukasmagus. Mahl tumepunane. Luuseeme viljalihast kergesti eraldatav.

Puu on keskmist kasvu, ümmarguse võraga. Saagikas, oma õietolmuga viljastub rahuldavalt. Paremad tolmuandjad on 'Arthur' ja 'Norri'. Talvekindel. Hea haiguskindlusega.

'**Meelika**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask and Johan Eichfeld. Open pollinated (1955) seedling of 'Leningradskaja Tšornaja'. Registered in 2004.

Ripening time: midseason or early midseason.

Cherry is smallish, oval shaped. The skin is blackish red or black. The flesh is dark red, soft, juicy, sweet and sour, very tasty. The juice is dark red. The stone can be easily separated from the flesh.

Tree is medium vigorous, with roundish crown. A good bearer. Partially self-fruitful, pollinated by 'Arthur' and 'Norri'. Winter hardy. Disease resistance is good.

MUPI

Aretanud Kalju Kask Pollis. Pärineb 'Kati' vabast tolmlemisest (1976) saadud seemne külvist. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib juuli keskpaiku, on suur, südajas, tumepunane. Viljaliha tumepunane, keskmise tihedusega, mahlane, hapukasmagus. Mahl tumepunane. Luuseeme viljalihast kergesti eraldatav.

Puu on keskmise kasvuga, laiuva võraga. Saagikas, oma õie-tolmuga ei viljastu. Paremad tolmuandjad on 'Norri' ja 'Polli Murel'. Talvekindlus hea, nagu ka haiguskindlus.

'**Mupi**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask. It is grown from the seed of open pollinated (1976) 'Kati'. Registered in 2004.

Ripening time: midseason.

Cherry is large, heart shaped. The skin is dark red. The flesh is dark red, medium firm, juicy, sweet and sour, very tasty. The juice is dark red. The stone can be easily separated from the flesh.

Tree is medium vigorous, with a spreading crown. A good bearer. Self-unfruitful, pollinated by 'Norri' and 'Polli Murel'. Winter hardy. Disease resistance is good.

PIRET

Aretanud Kalju Kask Pollis. Pärineb sordi 'Norri' vabast tolmlemisest (1976) saadud seemne külvist. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib juuli teisel nädalal, on väikesepoolne, südajas, läikiv, tumepunane. Viljaliha tumepunane, pehme, mahlane, hapukasmagus. Mahl tumepunane. Luuseeme viljalihast kergesti eraldatav.

Puu on nõrga kasvuga, kompaktse võraga. Keskmiselt saagikas, oma õietolmuga ei viljastu. Parim tolmuandja on 'Meelika'. Talvekindlus hea, nagu ka haiguskindlus.

'**Piret**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask. It is grown from the seed of open pollinated (1976) 'Norri'. Registered in 2004.

Ripening time: midseason.

Cherry is rather smallish, heart shaped. The skin is dark red, glossy. The flesh is dark red, soft, juicy, sweet and sour, tasty. The juice is dark red. The stone can be easily separated from the flesh.

Tree has dwarfing vigour, rather compact. A medium bearer, self-unfruitful, pollinated by 'Meelika'. Winter hardy. Disease resistance is good.

POLLI MUREL

Aretanud Arthur Jaama ja Eevi Jaama Pollis. Aastal 1965 ristatud sordid 'Zorka' x 'Zolotaja Lošitskaja'. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib juuli teisel nädalal, on keskmise suurusega, ümmargune, valkjaskollase põhivärvusega, millel on roosasid triipe ja täppe. Viljaliha valkjaskollane, pehme, mahlane, hapukasmagus. Mahl värvitu. Luuseeme lahtine.

Puu on tugeva kasvuga, keraja võraga. Vähesaagikas, oma õietolmuga ei viljastu. Paremad tolmuandjad on 'Leningradskaja Tšornaja' ja 'Arthur'. Talvekindlus keskmine. Haiguskindlus hea.

'**Polli Murel**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Arthur Jaama and Eevi Jaama. The cross 'Zorka' x 'Zolotaja Lošitskaja' was made in 1965. Registered in 2004.

Ripens in midseason.

Cherry is medium, round shaped. The skin is whitish yellow overspread with pink stripes and spots. The flesh is whitish yellow, soft, juicy, sweet and sour, very tasty. The juice is colourless. Freestone.

Tree is vigorous, the crown is round. A low bearer, self-unfruitful, pollinated by 'Leningradskaja Tšornaja' and 'Arthur'. Medium winter hardiness. Disease resistance is good.

TONTU

Aretanud Kalju Kask Pollis. Pärineb sordi 'Norri' vabast tolmlemisest (1978) saadud seemne külvist. Sordiks vormistatud 2004.

Vili valmib juuli algul, on suur, südajas, tumepunane. Viljaliha tumepunane, pehme, mahlane, hapukasmagus. Mahl tumepunane. Luuseeme viljalihest kergesti eraldatav.

Puu on tugeva kasvuga, püstise võraga. Saagikas, oma õietolmuga ei viljastu. Paremad tolmuandjad on 'Leningradskaja Tšornaja' ja 'Arthur'. Talvekindel. Hea haiguskindlusega.

'**Tontu**' is bred at the Polli Horticultural Research Centre by Kalju Kask. It is grown from the seed of open pollinated (1978) 'Norri'. Registered in 2004.

Ripening time: early midseason.

Cherry is large, heart shaped. The skin is dark red. The flesh is dark red, soft, juicy, sweet and sour, very tasty. The juice is dark red. The stone can be easily separated from the flesh.

Tree is vigorous, with upright crown. A good bearer, self-unfruitful, pollinated by 'Leningradskaja Tšornaja' and 'Arthur'. Winter hardy. Disease resistance is good.

HAPUKIRSID
SOUR CHERRIES

NÕMME LIIVAKIRSS

Peetakse Eesti maasordiks (varem arvati, et on toodud Saksamaalt).

Vili valmib juuli lõpupoolel, on väikesepoolne, ümmargune, helepunane. Viljaliha roosakaskollane, pehme, mahlane, magushapu maitsega. Mahl värvitu. Luuseeme viljalihast kergesti eraldatav.

Puu on keskmist kasvu, ümmarguse võraga. Saagikas, isetolmleja. Talvekindlus hea. Haiguskindlus keskmine.

'Nõmme Liivakirss' is supposed to be an Estonian landrace.

By an earlier opinion, it is originated from Germany; however, nobody can say the name of the cultivar.

Ripens late.

Cherry is rather small, round shaped. The skin is light red. The flesh is pinkish yellow, soft, juicy, sour and sweet. The juice is colourless. The stone is easily separated from the flesh.

Tree is medium vigorous, round shaped. The good bearer, self-fertile. Winter hardy. Disease resistance is medium.

MAASIKAD
STRAWBERRIES

HELEAN

Aretanud Johannes Parksepp Pollis. Aastal 1969 ristatud 'Brandenburg' × 'Obilnaja' vabatoilmlemise seemik.

Viljad keskvarajase valmivusega, oranžikaspunased, läikega, suured või keskmise suurusega, laimunajad või koonilised. Viljaliha helepunane, tihe, magushapu maitsega. Hea transpordikindlusega.

Puhmas on keskmise suurusega, sinakasrohelist lehtedega, tütartaimi annab keskmisel hulgal. Talvekindlus hea, saagikus keskpärane. Hahkhallitusele üsnagi vastupidav. Nõudlik kasvutingimuste suhtes. Eelistab varjatud kasvukohta ja raskemaid muldi.

'Helean', bred by Johannes Parksepp. The cross made in 1969: 'Brandenburg' × seedling of open-pollinated 'Obilnaya'.

Fruit: midseason, orange-red, glossy, big or medium, broad-ovate or conical, firm. The flesh is light-red, thick with a good sweet and sour taste. Midseason.

Plant: medium, foliage blueish-green, producing runners moderately. Winter hardy and moderate yielding. Rather resistant to grey mould. Needs good growing conditions.

VAARIKAD
RASBERRIES

AITA

Aretanud Johannes Parksepp ja Asta-Virve Libek Pollis. Ristatud eliitsemik 2-64-24 × 'Glen Clova'. Registreeritud 2003.

Viljad varajase valmivusega, helepunased, suured (3,7 g), ümmargused, hästi liitunud osaviljadega, hea korjatavuse ja käsitsemiskindlusega.

Põõsas on keskmise kasvutugevusega, helepruunide vartega, noored võrsed helerohelised, väheste ogadega. Hea talvekindluse ja saagikusega. Antraknoosile hea ja vaarikavarrepõletikule üsna hea vastupidavusega.

'Aita'. Bred by Johannes Parksepp and Asta-Virve Libek.

The cross was made: seedling of Johannes Parksepp Nr. 2-64-24 × 'Glen Clova'. Registered in 2003.

Fruit: early maturing, light red, big (average 3.7 g), round, drupelets cohering firmly, easy cropping.

Bush: moderately growing, young canes light green with weak spines; fruiting-caness are light brown. Winter hardy, rather resistant to cane blight and anthracnose.

ALVI

Aretanud Johannes Parksepp ja Asta-Virve Libek Pollis. Aastal 1964 ristatud seemik ('Golden Queen' × 'Spirina Belaja') × 'Novost Kuzmina'. Registreeritud 2003.

Viljad hilisepoolse valmivusega, tumepunased, säravad, suured (3,5 g), koonilised, hästi liitunud osaviljadega, hea korjatavuse ja käsitsemiskindlusega.

Põõsas on keskmise kasvatugevusega, varred hallikaspruunid, võrsed keskmise tugevusega, väheste ogadega. Hea talvekindluse ja saagikusega. Vaarika-varrepõletikule ja antraknoosile keskmise vastupidavusega.

'Alvi', bred by Johannes Parksepp and Asta-Virve Libek. The cross was made in 1964: seedling 67-60-12 × 'Novost Kuzmina'. Registered in 2003.

Fruit: rather late, dark red, bright, big (average 3.5 g), conical, drupelets cohering firmly, with good quality.

Bush: moderately growing, young canes light green with few spines; fruiting-caness are greyish brown. Winter hardy, moderately susceptible to cane blight and anthracnose.

HELKAL

Aretanud Johannes Parksepp Pollis. Aastal 1964 ristatud hübriidseemik 67-60-12 ('Golden Queen' × 'Spirina Belaja') × 'Novost Kuzmina'. Registreeritud 2004.

Viljad keskvalmivad, oranžikaskollased, suured (3,5 g), tömpkoonilised, hästi liitunud osaviljadega, üsna varisemiskindlad.

Põõsas on keskmise kasvutugevusega. Varred helepruunid, võrsed helerohelised, keskmise kõrgusega, lookjate latvadega. Ogad asetsevad varre alumises osas tihedalt. Hea talvekindluse ja keskmise saagikusega. Varrepõletikule hea ning antraknoosile rahuldava vastupidavusega.

'Helkal', bred by Johannes Parksepp. The cross made in 1964: seedling of breeder 67-60-12 ('Golden Queen' × 'Spirina Belaja') × 'Novost Kuzmina'. Registered in 2004.

Fruit: midseason, orange yellow, big (average 3.5 g), round conical, drupelets cohering firmly, an excellent taste.

Bush: moderately strong, produces numerous erect canes, which are light green, covered thickly with spines; fruiting-canes are light brown. Winter hardy, rather resistant to cane blight and moderately susceptible to anthracnoce.

TOMO

Aretanud Johannes Parksepp Pollis. Aastal 1964 ristatud sordid 'Superlative' x 'Novost Kuzmina'. Registreeritud 2004.

Viljad keskvalmivad, tumepunased, keskmise suurusega, munajad, hästi liitunud osaviljadega, hea korjatavusega, üsna varisemiskindlad.

Põõsas on keskmise kasvutugevusega. Varred helepruunid, hallika varjundiga, võrsed helerohelised, vahakirmega, vähesete ogadega. Suhteliselt hea talvekindlusega, varrepõletikule üsna hea ning antraknoosile rahuldava vastupidavusega.

'Tomo'. Bred by Johannes Parksepp. The cross made in 1964: 'Superlative' x 'Novost Kuzmina'. Registered in 2004.

Fruit: midseason, dark red, medium, round or oblate, drupelets cohering firmly, especially good for freezing.

Bush: moderately growing, produces medium or numerous erect canes, which are light green with few weak spines; the fruiting-cane is light brown with grey tinge. Moderately winter hardy, rather resistant to cane blight and moderately susceptible to anthracnose.

A close-up photograph of a branch of a black currant bush. The branch is covered with clusters of small, dark, round berries. The background is a soft-focus view of the plant's leaves and other branches. A semi-transparent white rectangular box is centered over the image, containing the text 'MUSTAD SÕSTRAD' and 'BLACK CURRANTS' in a serif font.

MUSTAD SÕSTRAD
BLACK CURRANTS

ALBOS

Aretanud Johannes Parksepp Pollis. Aastal 1956 ristatud sort 'Boskoop Giant' x seemik 20–24 ('Saunders' x 'Oiro-Tura'). Registreeritud 2004.

Viljad keskvalmivad, mustad, läikivad, suured kuni keskmised, suhteliselt õhukese kestaga, keskmise pikkusega kobaras keskmise tihedusega, hapukasmagusa maitsega.

Põõsas on üsna suur, keskmiselt laiuv, asendusvõrseid annab keskmisel hulgal. Sordisene viljastumine rahuldav. On hea talvekindlusega, saagikas. Vastupidavus jahukastele ja pahlitale rahuldav.

'Albos', bred by Johannes Parksepp. The cross made in 1956: 'Boskoop Giant' and seedling 20–24 ('Saunders' x 'Oiro-Tura'). Registered in 2004.

Fruit: midseason, black, glossy, big, berries in medium clusters with medium density, good berry separation from clusters, a good taste.

Bush: rather high, upright-spreading, producing shoots moderately. Winter hardy, good yielding, moderately susceptible to mildew and gall mites. Self-fruitful.

ALMO

Aretanud Asta-Virve Libek Pollis. Aastal 1990 ristatud sordid 'Kantata' × 'Õjebyn'. Registreeritud 2003.

Viljad keskvalmivad, mustad, suured (keskmiselt 1,5 g), asetsevad pikkades kobarates keskmise tihedusega. Korjatavad nii üksikmarjadena kui ka kobaratena.

Põõsas on püstise kasvulaadiga, üsna kõrge, asendusvõrseid annab mõõdukalt. Hea talvekindluse ja saagikusega, vastupidav pahklestale ja karusmarja-jahukastele.

'Almo', bred by Asta-Virve Libek. The cross made in 1990: 'Kantata' × 'Õjebyn'. Registered in 2003.

Fruit: midseason, black, big (average 1.5 g), berries in tall clusters with medium density, good berry separation from clusters, a good taste.

Bush: rather high, upright, producing numerous shoots. Winter hardy, good yielding, resistant to mildew and gall mites.

ATS

Aretanud Asta-Virve Libek Pollis. Aastal 1990 ristatud sordid 'Õjebyn' × 'Varmas'. Registreeritud 2003.

Viljad keskvalmivad, mustad, suured, asetsevad keskmise pikkusega kobarates keskmise tihedusega. Korjatavad nii üksikmarjadena kui ka kobaratena.

Põõsas on keskmise kasvatugevusega, veidi laiuv, asendusvõrseid annab rohkesti. Talvekindel ja hea saagikusega, vastupidav pähklestale ja jahukastele. Õied võrdlemisi vastupidavad kevadistele öökülmadele.

'Ats', bred by Asta-Virve Libek. Cross made in 1990: 'Õjebyn' × 'Varmas'. Registered in 2003.

Fruit: midseason, black, big, berries in medium clusters with medium density, good berry separation from clusters, a good taste.

Bush: medium, upright-spreading, producing numerous shoots. Winter hardy, very good yielding, resistant to mildew and gall mites. Flowers are rather resistant to spring frosts.

ELO

Aretanud Asta-Virve Libek Pollis. Aastal 1990 ristatud sordid 'Õjebyn' × 'Kantata'. Registreeritud 2003.

Viljad varajase valmivusega, mustad, suured (keskmiselt 1,4 g), asetsevad pikkades kobarates keskmise tihedusega. Korjatavad nii üksikmarjadena kui ka kobaratena. Viljaliha magushapu maitsega.

Põõsas on keskmise kasvutugevusega, püstine, asenduvõrseid annab rohkesti. Hea talvekindluse ja saagikusega. Esialgsetel andmetel vastupidav pähklestale ja karusmarjahukastele.

'Elo'. Bred by Asta-Virve Libek. Cross made in 1990: 'Õjebyn' × 'Kantata'. Registered in 2003.

Fruit: early maturing, black, big (average 1.4 g), berries in medium clusters with medium density, a good berry separation from clusters, good taste, with a good sweet-acid taste.

Bush: medium, upright, producing numerous shoots. Winter hardy, good yielding, resistant to mildew and black currant gall mite.

KARRI

Aretanud Asta-Virve Libek Pollis. Aastal 1990 ristatud sordid 'Mulgi must' x 'Kantata'. Registreeritud 2003.

Viljad keskvalmivad, mustad, suured, ühtlase valmivusega, asetsevad pikkades kobarates üsna tihedalt. Korjatavad nii üksikmarjadena kui ka kobaratena.

Sobib nii dessert- kui ka tööstusmarjaks. Keskvalmiv.

Põõsas on püstise kasvulaadiga, üsna kõrge, asendusvõrseid annab mõõdukalt. Hea talvekindluse ja saagikusega, vastupidav pahklestale ja karusmarja-jahukastele.

'Karri'. Bred by Asta-Virve Libek. The cross made in 1990: 'Mulgi must' x 'Kantata'. Registered in 2003

Fruit: midseason, black, big, berries in tall clusters with thick density, good berry separation from clusters, good quality for dessert and processing.

Bush: rather high, upright, producing shoots moderately. Winter hardy, good yielding, resistant to mildew and black currant gall mite.

MULGI MUST

Aretanud Johannes Parksepp Pollis. Aastal 1956 ristatud sordid 'Polli Pikk-kobar' x 'Uus must'.

Viljad keskvalmivad, mustad, läikivad, keskmise suurusega, suhteliselt õhukese kestaga, asetsevad keskmise pikkusega kobaras keskmise tihedusega. Sobiv nii lauamarjaks kui ka töötlemiseks.

Põõsas on võrdlemisi suur, veidi laiuv. Asendusvõrseid annab keskmiselt. Talvekindlus hea, saagikus keskmine. On muutunud vastuvõtlikuks jahukastele ja pähklestale.

'Mulgi Must'. Bred by Johannes Parksepp. The cross made in 1956: 'Polli Pikk-kobar' x 'Uus must'.

Fruit: midseason, black, glossy, medium, berries in medium clusters with medium density, rather thin skin, good berry separation from clusters, good quality for dessert and processing.

Bush: rather high, upright-spreading, producing shoots moderately. Winter hardy and medium yielding; in the last years turning rather susceptible to mildew and black currant gall mite.

VARMAS

Aretanud Johannes Parksepp ja Asta-Virve Libek Pollis. Aastal 1970 ristatud sordid 'Albos' × 'Uus must'. Registreeritud 2004.

Viljad varajase valmivusega, mustad, läikivad, suured, asetsevad keskmise pikkusega kobarates, korjatavad nii üksikmarjadena kui ka kobaratena.

Põõsas on keskmise kõrgusega, laiuva kasvulaadiga, uusi võrseid moodustub keskmiselt. Talvekindel, üsna saagikas, jahukastele hea ja pahklestale keskpärase vastupidavusega. Paremini kasvab kergemal mullal.

'Varmas'. Bred by Johannes Parksepp and Asta-Virve Libek. The cross made in 1970: 'Albos' × 'Uus must'. Registered in 2004.

Fruit: very early maturing, black, glossy, big, berries in medium clusters with medium density, good berry separation from clusters. Very early.

Bush: medium, upright-spreading, producing shoots moderately. Winter hardy, rather good yielding, resistant to mildew and moderately susceptible to black currant gall mite. Thrives better in light soils.

VALGED SÕSTRAD
WHITE CURRANTS

HELE

Aretanud Johannes Parksepp ja Asta-Virve Libek Pollis. Andmed aretusloo kohta on kaotsi läinud. Registreeritud 2004.

Viljad keskvalmivad, kollakasvalged, suured, asetsevad pikka-des kobarates keskmise tihedusega, sobiv nii lauamarjaks kui ka töötlemiseks.

Põõsas on keskmise suurusega, veidi laiuv, asendusvõrseid an-nab keskmisel hulgal. Hea talvekindluse ja saagikusega, üsna vastupidav haigustele.

'Hele'. Bred by Johannes Parksepp and Asta-Virve Libek. The data about its history are lost. Registered in 2004.

Fruit: midseason, whitish yellow, big, berries in tall clusters with medium density, a good taste, good quality for dessert and processing.

Bush: medium, upright-spreading, producing shoots moderately. Winter hardy, good yielding, rather resistant to diseases.

VALKO

Aretanud Johannes Parksepp ja Asta-Virve Libek Pollis. Andmed aretusloo kohta on kaotsi läinud. Registreeritud 2004.

Viljad keskvalmivad, valkjaskollased, keskmised kuni suured, asetsevad pikkades kobarates keskmise tihedusega, sobiv nii lauamarjaks kui ka töötlemiseks.

Põõsas on keskmise suurusega, veidi laiuv, asendusvõrseid annab keskmisel hulgal. Hea talvekindluse ja keskmise saagikusega, üsna vastupidav haigustele.

'Valko'. Bred by Johannes Parksepp and Asta-Virve Libek. The data about its history are lost. Registered in 2004.

Fruit: midseason, yellowish white, medium to big, berries in tall clusters with medium density, a good taste, good quality for dessert and processing.

Bush: medium, upright-spreading, producing shoots moderately. Winter hardy, moderately yielding, rather resistant to diseases.

KARUSMARJAD
GOOSEBERRIES

POLLI ESMIK

Aretanud Johannes Parksepp ja Nikolai Murri Pollis. Aastal 1949 ristatud sordid 'Leveller' x 'Houghton'. Registreeritud 1963.

Viljad keskvalmivad, punased või tumepunased, tihedate udekarvadega, üsna õhukese kestaga, ümarad või ovaalümarad, keskmise suurusega, magushapu maitsega.

Põõsas keskmise suurusega, veidi laiuv. Võrsed keskmise jämedusega, kooldunud latvadega. Ogad võrsesõlmedel ühe- kuni kolmejagused, suhteliselt tugevad. Üsna talvekindel ja saagikas, suhteliselt hea vastupidavusega jahukastele.

'Polli Esmik'. Bred by Johannes Parksepp and Nikolai Murri. The cross made in 1949: 'Leveller' x 'Houghton'. Registered in 1963.

Fruit: midseason, red or dark red, a rather thin skin, round or round-oval, medium with a rather good sweet and sour taste. Midseason.

Bush: medium, upright-spreading. Shoots in medium thickness with bent tops. Spines 1-, 2- and 3-part, rather strong. Rather winter hardy and yielding and good resistance to mildew.

A cluster of fresh cranberries arranged in a circular pattern, centered on a white background. The berries are vibrant red and glossy. A semi-transparent white rectangular box is overlaid in the center, containing the text 'JÕHVIKAD' and 'CRANBERRIES' in a serif font.

JÕHVIKAD
CRANBERRIES

Eesti soovitusortimendi kuus jõhvikasorti on kõik kohalikku päritolu, aretatud Nigula looduskaitsealal harilikust jõhvikast (*Vaccinium oxycoccus*, sün. *Oxycoccus palustris*).

Aretuse lähtematerjal pärineb Eesti jõhvikasoode inventeerimise käigus 1966–1972 üle maa kogutud 760 silmapaistva maaväärtusega vormist, mida uuriti ja hinnati looduskaitseala võrdluskatses Viira soos, valides parimad kultiveerimiseks.

Tootmiskogemused marjataludes on näidanud, et Lõuna-Euroopas edukalt tootmisse juurutatud suureviljalise jõhvikaga (*V. macrocarpon*) sordid meil enamasti ei valmi, kuna Eesti suvi on nende sortide jaoks liiga jahe.

Kuus kodumaist jõhvikasorti: 'Kuresoo', 'Maima', 'Nigula', 'Soontagana', 'Virussaare' ja 'Tartu' registreeriti sortideks 1996.

Sortide 'Kuresoo', 'Nigula' ja 'Tartu' loojaks on Henn Vilbaste, sortide 'Maima', 'Soontagana' ja 'Virussaare' aretajaks aga Juta Vilbaste. Sordinimed on pandud soode nimede järgi, kust marjad pärinevad.

All six cranberry cultivars which are bred in Estonia and included into the "List of recommended for growing in Estonia berry cultivars" belong to the species *Vaccinium oxycoccus*.

They are selected among the 760 accessions, gathered from the cranberry bogs in 1966–1972 throughout Estonia.

There are two breeders: Henn Vilbaste, author of the cultivars 'Kuresoo', 'Nigula' and 'Tartu', and Juta Vilbaste, author of 'Maima', 'Soontagana' and 'Virussaare'.

The cultivars have been registered in 1996.

KURESOO

Marjad ümmargused, tumepunased ja suured, valmivad varem kui teistel sortidel – augusti lõpus. Üleküpsevad kergesti. Pehmunud marju on raske korjata.

‘Kuresoo’. Berries are very attractive, round, dark red and big. They ripen earlier than that of other cultivars – in late August. Overripening is the worst feature which makes gathering of berries more difficult.

MAIMA

Marjad ümmargused kuni ovaalsed (tünjad), helepunased. Suure saagikuse tõttu areneb palju marju, millest osa jääb väikeseks. Marjasoo talu omaniku Toomas Jaadla andmeil parimaid sorte kultiveerimiseks. Igihaljas lehestik talub hästi kevadpäikest.

'Maima'. Berries are round or oval, light red, big. However, part of berries can be small due to very heavy yield. It is one of the best variety for cultivating because spring sunburn doesn't damage the leaves.

NIGULA

Marjad ovaalsed, tumepunased. Lehed ei talu kevadist päikese-
põletust (vajaksid katmist).

'Nigula'. Berries are oval, dark red. The leaves are sensitive to
early spring sunburn.

SOONTAGANA

Marjad laiümmargused, lillakaspunased, kaetud sinaka vahakirmega. Valmivad hiljem kui teistel sortidel, septembri keskpaiku. Saak on ebahühtlase välimuse ja värvusega. Taim areneb kiiresti, võrsed on jämedad, lehed küllaltki suured, kuid sügisel segab lehtede värvus marju eristamast.

'Soontagana'. Berries are wide round, lilac red with uneven yield quality (appearance, colour). The autumn colour of leaves hinders the gathering of berries (the picker doesn't meet the berry).

TARTU

Marjad veidi pirnja kujuga, tumepunased. Toomas Jaadla andmeil kultiveerimiseks hea sort, kuid ei talu kevadpäikese põletust (vajaks katmist).

'Tartu'. Berries are pear-shaped, dark red. It is good cultivar for producing. The plantation must be protected against early spring sunburn of leaves.

VIRUSSAARE

Marjad ümmargused, roosakaspunased. Valmivad hilja, septembri keskpaiku. Väga saagikas, kuid osa marju võib jääda väikeseks. Teiste sortidega võrreldes kevadpäikese põletusele vastupidavam. Toomas Jaadla kogemusil parimaid sorte tööstuslikuks kasvatamiseks.

'Virussaare'. Berries are round, pink red. Ripening time is late – in the middle of September. Very productive, which may influence for producing many small berries. One of the best cultivar not damaging from the early spring sunburn of leaves.

Pollis õitsevad kevadel taas kirsipuud.

In Polli cherries bloom again in spring.

